Мы бідны, уж з діда, прадіда,
То духом хоц будме богаты!
І чести не дайме здоптати,
А вірыі не зломит нам біда!
(Русенко)

ISSN 1508-5104

DWUMIESIĘCZNIK

Бесіда

СТОВАРИШЬІНЯ ЛЕМКІВ

STOWARZYSZENIE ŁEMKÓW

LEMKO ASSOCIATION

ДВОМІСЯЧНИК • РІК XIV. Нр 1 (64) СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ 2002 • КРЕПНИЦЯ – ЛЕМНИЦЯ

Бесіда

Часопис Головного Заряду Стоваришыня Лемків

выходит од 1989 рока

посвячений збережыню істориї, культуры і языка Лемків

інформуючий о жытю нашой і братніх нам суспільности

плекаючий вірні надії прадідів і вітців

В *Бесіді* почуєш смак рідного слова, такого, як передати го треба Твоїм дітям і внукам

Будь співучастником і співтворцьом *Бесіды*, бесідуй з *Бесідом*

Бесідуй, рад, гвар, повідай! Товды ЛЕМ будеш собом і шанувати тя будут Люде

Чытай *Бесіду* Внуку і Діду!

(...) Жыл медже нами, але заєдно был деси в своїм сьвіті. Сьпівал, коли сьпівал, своїм прекрасным, глубокым як зо студні, барытоном, але не за часто давал ся на то скусити. І належыт підкріслити – не было в тым нашым выгнанчым жытю ниякых розбіжности. Не лем його мучыл тот сам біль. І в тым болю были мы єдністю. Не входжено сой николи за нігті в ниякых „політычных" бесідах, хоц сес і оний тримал часом дашто на кінци языка...

Петро Трохановскій, *Семан Мадзелян*, стор. 6-7;

В суботу вечером 3 листопада минулого рока до Театру ім. Г. Моджеєвскої зо вшыткых сторін Лігниці і околиц горнули люде. А ціль іх была єдна – концерт „Кычеры".// Пришла 17. година і на сцені вказал ся Юрко Старинскій, котрий ознаймил вшыткым глядачам, же „Кычера" має 10 років...

Іван Дзядик, *„Грайте гудаци..."*, стор. 10-11

(...) Но двадцяте сторіча принесло іщі бівшу траґедію – войну против русиньскій душі. (...) В тім бою против духа русиньского народа неприятель вскутку выграв дакілько биток, а то в тім смыслі, же в асимілачнім процесі, ці уж в подобі українізації, словакізації або полонізації, ефектно еліміновав многых Русинів. Але неприятель не выграв цілу войну.

Павел Р. Магочій, *б. Світовый Конґрес Русинів*, ст. 17-19;

Што могло в глубокым сні пренести ня аж на сам вершок той горы – то юж нияк не можу сой пояснити, але о єдным єм ся преконав, же чым єм дальше од рідной землі – то тым краще виджу єй в снах. Єст така приповідка, котра повідат, же „вовка до ліса все тягне" і лем тоты слова можут оправдати хронічну тугу за втраченыма чудовыма Карпатами.

Семан Мадзелян, *Быча покута*, стор. 20-21;

(...) Вашы посылочкы, подарочкы зо сьвітлом нашого родимо Лемківского Слова осьвічують наше затуманене жытя. І тераз тіж пішли тоты книжечкы по хыжах, чытают іх Лемкы і Українці, і Рускы і некотры гварят, же то до іх мовы тоты слова підходят і барже вшытко зрозуміле єст – хто си хце го зрозуміти.

Нестор Репела, *Христос ся раждає...*, стор. 25

На передній сторонї окладинкы – *Приходит яр*, фото: **Петро Басалыга**

На задній сторонї окладинкы – *Церков Св. Михаіла в Полянах к/Грибова*, фото: **Семан Барна**

Новины – не новины не лем з Лемковины

♦ 3 листопада в Театрі ім. Г.Моджеєвской в Лігници Лемківскій Ансамбль Пісні і Танця „Кычера" ювілейным концертом одзначыл 10-ліття свого істнуваня. В урочыстости, при полній сали, серед великого числа запрошеных гости взяли тіж участ експерты польской секциі Медженародовой Рады Фольклорных Стоваришынь, котры выдали ансамблёви барз позитывну рекомендацию.

Запрошыня

На ювілейний концерт „Кычера" выдала гарды кольоровы запрошыня.

♦ 4 листопада Папа Йоан Павел II на Намістю Св. Петра в Римі проголосил блаженым (беатифікация) Русина – грекокатолицкого пряшівского єпископа Павла Гойдича, перешлідуваного і вязненого в час тоталітаризму.

♦ 17 листопада в Театрі Александра Духновича в Пряшові одбыла ся премєра штукы (в русиньскій языковій версиі – переклад Василя Турока) словацкого драматурга Кароля Горака „Ля музика". Премєру обзерал і сам автор штукы.

♦ 19 листопада в Гожові Великопольскым місцевий Кружок Стоваришыня Лемків при помочы Головного Заряду організувал IX едицию Стріч з Лемківскым Культуром. Выступы ансамблів та індивідуальных выконавців тырвали такой 5 годин.

♦ 20-24 листопада Варшава гостила представители ріжных народовых і етнічных меншын на X уж едиції імпрезы „Єдність в культурі". Лемківскы акценты прозвучали ту за причыном „Кычеры", і Юлії Дошны.

♦ 24 листопада Кружок Стоваришыня Лемків в Лігници враз з ГЗ СЛ організували в Клюбі Учытеля в Лігници танцувальну забаву. Гу забаві придано артистычний і конкурсовий програм, мило приятий через участників.

♦ 26 листопада в горлицкій Рускій Бурсі в циклю штомісячных стріч з публиком одбыл ся вечер поезиі Олены Дуць і Стефанії Трохановскій. Стрічу украсила своім выступом „Серенча", яка тіж грала молодежы до танців, перед близком филіпівком.

♦ 3 грудня в „Бакалажу" – Клюбі Студентів Педагогічной Академії в Кракові одбыл ся вечер лемківскій поезиі, сыпіванкы і гумору. Під гоноровым патронатом ректора Академії організували го студенты лемківскій філології.

♦ 8 грудня в кафедрі Св. Кірила і Мефодия в Празі Православна Церков Ческих Земель і Словациі празднувала 50-літа отриманя автокефалії. Торжествам проводил Його Блаженство Митрополита Николай.

♦ 8 грудня в Любліні Оркестра Святого Миколая організувала циклічну (шторічну) імпрезу „Миколайкы". Выступил на ній, не першыраз уж, лемківскій фольковий ансамбль „Серенча" з Горлиц /Креници.

♦ 16 грудня Кружок Стоваришыня Лемків в Лігници організувал II Стрічу з Колядом і Церковном Музыком. В Стрічы участ взяли три хоры. Шырше чытай на стороні 15.

Хор Православной Парафії в Любіні

♦ 30 грудня в Лігници одбыло ся зобрання Головного Заряду Стоваришыня Лемків. Підсумувано діяльніст миняючого рока і накреслено рамовий плян працы на рік 2002.

З пресы

Dzisiaj w Liścu

(...) – Obcy, którzy pierwszy raz przyjadą do Liśca i dowiaduja się, że połowa mieszkańców wioski to Łemkowie, spodziewaja się zobaczyć jakiś inny świat. Tymczasem my żyjemy dokładnie tak samo jak wszyscy ludzie w Polsce – mówi Lidia Kardasz, córka Jana Szkurata. – Starsi jak wszędzie kiedy się spotkają, wspominaja dawne czasy. My musimy codziennnie mierzyć się ze światem, który przynosi nam te same problemy, co wszystkim. Ludzie sami w kontakcie z mniejszością narodową doszukują się jakichś różnic. (...)

– Teraz są inne czasy niż dziesieć lat temu. Jest większa wolność, ludzie bardziej otwarci, a my, starzy Łemkowie, dalej tęsknimy do swoich gór – mówi Jan Szkurat, który kilka dni temu odwiedził rodzinne strony. Starzy Łemkowie tęsknia, ale do swojego miejsca urodzenia jeżdżą tylko na wakacje. Dziś nikt nie chce tam wracać na stałe. A młodzi? Młodzi kultywują tradycje w zespole ludowym, poznają zwyczaje przodków, uczą się języka łemkowskiego. Nikt już nie myśli o powrocie. Teraz Lisiec jest ich małą ojczyzną. (Artur Guzicki, *Konkrety*, 2 VIII 2001)

...A szkoda! – chciałoby się wykrzyknąć w odniesieniu do wieńczącej reportaż senteneji, zawartej w dwu ostatnich zdaniach. Szkoda! Bo przeurocze Bartne, w połowie puste, tęskni naprawdę. I czeka. I kiedyś zemści się Sypkowym mieczem. I jeszcze – tak na marginesie – szkoda, że papławo-rozlewni reportażnicy wciąż zapominają o różnicy pojęć „chcieć" i „móc". NIEGDYŚ umiało wygnać i zniszczyć ducha narodu (co widać), ale DZIŚ, mimo że „inne", nie może zdobyć się na człowieczeństwo. Wiem, wiem, wielcy humaniści, znów zarzucicie mi ugoglnianie. Ale przecie zaprzeczyć nie możecie – że teraz już jest Polska. Prawdziwa.

Łemkowie w Sopocie

W Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie trwa wystawa „Łemkowskie Jeruzalem".

Oprócz wybitnych artystów z całego kraju, Ukrainy i Słowacji swoje dzieła prezentuja plastycy z Sadeczyzny: Julia Słominska z Gor-

lic. Agata Warcholak-Broniszewska z Krynicy, Julia Słomińska i Bogdan Dudycz – oboje z Bielanki.

(...) Państwowa Galeria Sztuki jest miejscem niesłychanie prestiżowym. Wystawiają w niej najwybitniejsi malarze z kraju i zagranicy. Każda wystawa cieszy się olbrzymią popularnością.

Zainteresowanie Łemkowszczyzną umożliwia więc prezentację nowych, orginalnych twórców silnie związanych z naszym regionem, twórczo kontynuujących kulturę „małej ojczyzny". To bowiem właśnie związek z Łemkowszczyzną łączy ich najsilniej. (rob, *Gazeta Krakowska / Nowosadecka*, 25.10.2001)

Krytyka sztuki najsilniejsza strona moją nie jest. Dlatego może nie rozumiem do końca ostatniego akapitu.

Polscy Łemkowie w Pradze

W Pradze odbywał się VI Kongres Rusinów. Przybyli na niego delegaci ze wszystkich krajów, zamieszkałych przez Łemków. Z Polski przyjechała 10-osobowa delegacja. W jej skład wchodzili między innymi: Helena Duć Fajfer, Mirosława Homiak, Andrzej Kopcza, Piotr Trochanowski, Mikołaj Paduchowicz, Stefan Kosowski.

Łemkowie z Polski zasiadają w Regionalnej Radzie Rusinów. Jest to międzynarodowa organizacja, zajmująca się sprawami narodu. W trakcie trwania obrad Łemkowie zgłaszali postulaty dotyczące ich życia i problemów. Helena Duć-Fajfer z Uścia Gorlickiego zgłosiła powstanie Fundacji Wspierania Mniejszości Łemkowskiej „Rutenika" oraz założenie w Krakowie na Akademii Pedagogicznej filologii rosyjskiej z językiem rusińsko-łemkowskim.

Andrzej Kopcza wszedł do Integracyjnej Rady Rusinów jako zastępca przewodniczącego. (...) (rob, *Gazeta Krakowska /Nowosądecka*, 2 listopada 2001 r)

Regionalna Rada Rusinów, Integracyjna Rada Rusinów... Ja słyszałem jeszcze o Światowej Radzie Rusinów, nazywanej czasem Interregionalną. Ale najbardziej podoba mi się ta pierwsza – Regionalna Rada Rusinów (zdaje się, z siedzibą na Wawrzeń, bo ta jest organizacją międzynarodową. Co zaś międzynarodowe – zawsze większy ma prestiż.

10 lat „Kyczery"

Koncert galowy – na scenie legnickiego teatru – łemkowskiego zespołu folklorystycznego „Kyczera", uświetnił obchody 10-lecia jego istnienia. Chętnych do obejrzenia koncertu było tak wielu, że trzeba było dostawić dodatkowe krzesła na widowni.

— Teatr to szczególne dla nas miejsce, na jego deskach i w tym mieście rozpoczynaliśmy naszą działalność, której efekty przeszły nasze oczekiwania — przywitał po łemkowsku Jerzy Starzyński, założyciel „Kyczery".

„Kyczera" należy do 20. najbardziej elitarnych zespołów folklorystycznych w Polsce. Koncertuje na całym świecie, wszędzie tam gdzie można usłyszeć łemkowską mowę. Powstała we wrześniu 1991 r. Zaczęło się od tego, że na Dolnym Śląsku utworzył się krąg młodych Łemków, potomków przesiedlonych tu w ramach haniebnej akcji „Wisła", którzy chcieli być ze sobą, kultywować tradycje przodków. Śpiewać i tańczyć. Z czasem dorobili się własnego domu kultury. Nikt wtedy nie przypuszczał, że „Kyczera" będzie koncertować na niemal wszystkich kontynentach, i stanie się organizatorem Europejskich Spotkań Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Legnicy. (JAP, *Gazeta Wrocławska*, 5 listopada 2001 r.)

Vesna jesienią

Polsko-łemkowski zespół muzyczny, uprawiający poezję śpiewaną zdobywa coraz większą popularność. Tworzą go Polacy: Dorota Łagodka i Artur Kasperski, oboje grający na gitarze oraz śpiewająca Łemkini Agnieszka Korobczak.

„Vesna" czyli „Wiosna" koncertowała w całej Polsce. Podczas niedawnego cyklu spotkań z kulturą rusińską w powiecie gorlickim „Vesna" zrobiła furorę. Piosenki z tych występów emitowała następnie TVP w Krakowie w ramach programu „U siebie". (...)

Dziewczyny śpiewają wiersze łemkowskich poetów z Krynicy – Władysława Grabana i Piotra Trochanowskiego oraz poezję ludową. Utrwalają w ten sposób klasyczne teksty literatury mniejszości narodowej. Obie studiują, Agnieszka Korobczak na uniwersytecie w Portugalii język portugalski, a Dorota Łagodka i Artur Kasperski polonistykę na Uniwersytecie Wrocławskim.

- Sama koncertowałam od pięciu lat – mówi Agnieszka Korobczak, wokalistka zespołu. – Od roku występuję z zespołem. Pierwsze CD sprzedaje się dobrze. Plany na przyszłość to nagranie następnej płyty. (rob, *Gazeta Krakowska/Nowosadecka*, 6 listopada 2001 r.)

Chór Stowarzyszenia Łemków

17 września upłynął okrągły rok od momentu zawiązania się grupy sympatyków łemkowskich pieśni, kolęd i innych utworów sakralnych, którym to osobom na sercu leży kontynuacja i podtrzymanie naszej tradycji i kultury.(...) Wówczas młodzież świadoma swoich korzeni i chlubiąca się swoim pochodzeniem, językiem, pieśnią i religią, postanowiła spotykać się raz w tygodniu w godzinach popołudniowych, żeby wspólnie muzykować, wymieniać poglądy, a rozmawiając po łemkowsku, uczyć się jednocześnie tego języka, aby w ten sposób rozwijać i chronić go od wygaśnięcia i zapomnienia. Postanowiono uczyć się też poprawnych zasad gramatycznych, pisowni i ortografii.

Po trzech miesiącach wspólnego śpiewania, wzięliśmy udział w pierwszym Kolędowym Spotkaniu organizowanym przez Legnickie Koło Stowarzyszenia Łemków. (...)

Wystąpiliśmy na XXI „Watrze na Obczyźnie" w Michałowie (...) jako Chór Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków w Polsce, otwierając tę wspaniałą imprezę w bardzo uroczystym momencie, jakim jest akt rozpalenia ogniska (*watry*). Publiczność przyjęła nas życzliwie, co bardzo nas podbudowało i w tej chwili nikt nie myśli o rezygnacji, a raczej o kontynuacji wysiłków mimo różnych wyrzeczeń osobistych i konieczności niejednokrotnego opuszczania zajęć chóru na rzecz studiów lub pracy.

Dyrygentem chóru jest pan Dariusz Kobani – młody, energiczny i bardzo zdolny muzyk, jednocześnie popularny i szanowany. Wierzy-

my, że nasz chór pod jego kierownictwem i dużą dozą zaangażowania wśród śpiewających, będzie uzyskiwał coraz lepsze rezultaty. (Łukasz Woźniak, *Arche. Wiadomości Bractwa* 4/01 (Białystok))

Dołączamy się do umieszczonych pod tekstem życzeń Redakcji „Arche". Gratulujemy, że Wasza inicjatywa – Kolędowe Spotkanie staje się (jak już wiemy) imprezą cykliczną. To cenne.

No i po uzdrowisku?

Mowa o Wysowej, która niedługo podzieli los innych miejscowości zwanych uzdrowiskami. (...)

Czytamy oto, że szykuje się budowa ośrodka narciarskiego na Ostrym Wierchu (930 m) koło Wysowej. Dążą do tego władze gminy Uście Gorlickie. Ciekawe, co na to dyrekcja uzdrowiska. Na zdrowy rozum powinna protestować, bo Wysowa zachowała swoje uzdrowiskowe walory. Jeśli plany gminne zostaną zrealizowane, powstanie nowa szeroka droga w dolinie Ripki, parking, zaplecze gastronomiczne, sanitarne oraz, rzecz jasna, wyciągi narciarskie. Cicha i spokojna Wysowa, postrzegana jako oaza spokoju, zamieni się w kolejny gwarny i zaśmiecony ośrodek narciarski, a osada Huta Wysowska obrośnie pensjonatami i budkami z hot dogami. W zimowe weekendy zjeżdżać się będą następcy Tomby zatruwając obie doliny (Ropy i Ripki) spalinami, a kuracjusze będą mieli dodatkowe inhalacje z rur wydechowych. Przez dziewięć niezimowych miesięcy straszyć będą puste asfaltowe place i nieczynne wyciągi. (...) (Juliusz Wysłouch, *Na szlaku* 12/2001)

Drewutnia w stolicy

W sobotę w Filharmonii Narodowej w Warszawie odbyła się VI Wielka Gala „Integracji". Zorganizowała ją warszawska Fundacja na rzecz „Integracji"

(...) Podczas uroczystego koncertu wystąpił między innymi polsko-łemkowski zespół „Drewutnia". Gra w nim pięciu niewidomych muzyków. Jego wokalistka Ewelina Graban, córka znanego łemkowskiego poety Władysława Grabana, pochodzi z Krynicy.

Zespół zaprezentował materiał z nowej płyty CD „Łod sie do sie". Ich koncert został rewelacyjnie przyjęty przez publiczność. (...) (rob, *Gazeta Krakowska / Nowosadecka*, 3 grudnia 2001 r.)

Murianka po raz czwarty

Na kolejny autorski tom wierszy najpopularniejszego współczesnego poety łemkowskiego trzeba było czekać dwanaście lat. (...)

„Planetnicy" są czwartym wydanym zbiorem wierszy Petra Mulanki. Opublikowane utwory były zapisywane przez niespełna trzydzieści lat. Najstarsze, wyciągnięte z szuflady, powstały w latach siedemdziesiątych, jeszcze w Trzmielowie koło Lubina. Stąd poeta przeniósł się do Krynicy, gdzie mieszka i pracuje. (...)

Wiersze Murianki, przekazujące uniwersalne wartości, polecam jako ucztę dla ducha na zimowe wieczory. Niestety, tu barierą w odbiorze może okazać się, jak na razie, język, zostały bowiem wydane po łemkowsku. Jednak w połowie przyszłego roku wydawca zapowiedział polski przekład. (...) (ar, *Konkrety*, 27.XII.01)

Подякуваня

Дякую з цілого серця за цінности, якы судженым мі было взяти в опіку – на IX Лемківскій Творчій Осени в Горлицях:

—власны, родинны і родовы документы, метрикы, шкільны съвідоцтва, фотографіі, машынописы, рукописы, рысункы нашого Учытеля Івана Русенка, переданы через його сына, Борыса Русенка, посередництвом п. Петра Когута.

—рукописы (5 брульйонів) вершів і нотаток Ярослава Мерены, переказаны через п. Ярослава Зволінского.

Дякую за довіря, котре мя глубоко порушыло. Обіцюю добрі вывязати ся з повиности. А кед бы-м не встиг – знайте о цінным джерелі. – Петро Трохановскій

Московскы Русины...

(З выступліня на VI Сьвітовым Конґресі Русинів в Празі)

(...) Мы были Русинами, мы сьме Русинами і не зберамe ся зрадити свою русиньску честь. Мы не забываме на наш род, мы останеме сынами нашого горячо любого русиньского народа! І днешній VI. Світовый конґрес Русинів є жывым свідительством того факту, же русиньскый народ по многы роквы выжыв!

Правда, русиньство іщі мать не малы проблемы в многых країнах світа.

Русины все підпоровали добры одношіня зо своіма сусідами, ділили ся з нима о послідне фалатча хліба. Кедь ем ся учів в школі, навколо мене было 17 людей вшелиякых народностей.(...)

Мы, Русины Москвы, жыючі у великоруськім нашім близкім просторі, тыж ся намагаме утримати родны традіції, не забыти робити хосенне діло, хоць сьме языково найближе своему роду. Не хочеме забыти язык своіх предків. Наприклад, лем в московскім регіоні служыть декілько десяток священиків – Русинів, котры духовно обслугують православных Москвичанів. Русины суть у войску, але і в сполоченьскых, політичных і культурных інштітуціях, научных центрах і в іншых бізніс-центрах вшелиякых областей штату. Єдным зо знамых економів Руська є наш родак, академік Васіль Сімчера.

Не вшытко ся дарить робити руськым Русинам, якбы собі то желали. Тыж маме проблемы вшелиякого характеру, правны і соціалны. Але не страчаме оптімізм і стараме ся в мірі можностей понасовати ся з тым, што мож переконати і іти далеч. Маме недостаток русиньскоі літературы. А жебы дотягнути русиньску ідею до сердець молодых Русинів, жыючіх в Руську, треба мати достатній книжковый потенціал історічной і лінгвістічной літературы.

Наша робота бы не была можна без помочі нашых приятелів, Русинів з іншых країн. (...) (Осиф Гаівка, З выступліня на VI Сьвітовым Конґресі Русинів в Празі, *Русин* 5-6/2001)

СЕМАН МАДЗЕЛЯН

...В моій парафіяльній метриці стоіт чорне на білым, же я Симеон. Малого ня звали, Семцьо, потім Семан, часом Семаниско, в школі Семен, в войску Семьйон, на выгнаню Шимон, а ту в Гамериці, просто – Сем. Нияк юж не знам під котрым з тых імен ня поховаюът. (Семан Мадзелян, *Дідова студня*)

В тій глубокозмістовій думці – выповіди Семана Мадзеляна, так ліричній, як і гумористычній, як і філософічній, в тій найкоротшій під сонцьом автобіоґрафії, вміщат ся і найкоротша, і найтрафнійша характеристыка того богатого жыття, якому 18 лютого 2002 рока минят років 80 од першого немовлячого плачу-крику і котрому то жытю при нагоді великій (хоц не лем при ній) посвятити прагну своіх думок щыры пригорщы.

...І буде тото писаня – знам – так блаженне як і трудне. Блаженне – як в недописаным вершы спереД кількох років, коли-м метал ся в горячці болізни, доходячій до 41. кріскы, і коли до мойой навпільсьвідомой памяти годинами, а заєдно, вертал гмлистий образ нашых долгых спільных років. Вертал, до Чмеля, то гнал біснуватоюродиво безконечныма сьвітами розділеных стежок... І зас вертал... Чого вертал? Чого акуратні до Вас, Сусіде Семане, вертал? До Вас – сосереД тілкого числа Люди, якых пришло ся мі в жытю мати, знати, ци познати, якым ТІЖ пришло ся за ТОТО жытя вдячніст протікаючу слезами щырости приносити... Ци зато – же во тым сні-мареві, серед той навпільсьвідомости бесідуючой же ниякого уж там інчого жытя неє, же то єдина і остатня шанса повісти недоповіджене, высповідати ся перед вшытко єдно в пільсьвідомости істнуючым Сотворителем видимого і невидимого, выжалити ся перед самыма собом за недоплаканы слезы... Але чом акуратні серед тілкого числа... Може, а може і ачий зато, же даґде інде недоповідженого або ниґда не было, або кєд было – не вартало заходу перед Сотворителем видимого і невидимого, ани пред самым собом, ани пред тым вшыткым што ціну даяку ма... Як тота знимка, знате (ніт, та дежбы сте знали), загмлений але цінний кадр з груповой знимкы, зробленой в Чмелю 10 вересня 1976 рока на тлі грибіючой понімецкой стіны... Та вернийме од роздумуваня до писаня.

Вродил ся Семан Мадзелян 18 лютого 1922 рока в Білцаревій на Сандецкій Руси (была іщы товды така). Вродил ся як третій і наймолодший сын Василя і Александры зо Щамбурів, богатых ґаздів – бывшых долголітніх еміґрантів. Вернули з Америкы з двоіма малыма дітми, што сьвідчыло о іх великій любови до землі рідной. То важний факт, адже того роду ЛЮБОВ – то домінанта жытя іх діти, особливі же наймолодшого – Семана, Героя того тексту.

На дітиньство Семана Мадзеляна, на час коли выберати ся треба до школы, припадат бурливий період в історії села. Білцарева в 93% вертат до православія. Серед нечисленных родин остаючых при „старо-новій" вірі є і родина Мадзелянів. Не з огляду, думам, на інчіст релігійного духа од загальносельского, а радше за причыном приязни зо священником Ковальчыком, наступцьом славного Теофіля Качмарчыка, пропаґатором духа нового, великым сьпіваком, прихыляючым селянам на весілях новы прекрасны козацкы пісні-думы. Акцептуют тоты пісні, аж і люблят, як самых великых борців окраінной Руси, вшыткы селяне, вшак-вшелеяко з деякыма застережынями. Без застережынь захоплюют ся нима Васильовы хлопці, з голосами як дзвоны. Стан тот удуховлений підсилює в школі учытель Михайло Гуцуляк (іщы в час талергофскій, під правдивым назвиском Гуцалюк – учытель в Ізбах). Ґрунтує же го – так ся мі видит – факт што найстарший сын Василя Мадзеляна, Василь юніор, іде до ґімназиї аж до далекого Тернополя. Кєд приіжджат домів, на свята, на вакациі, малює братям тот екзотычний, далекій сьвіт; не перестаючы при тім кохати ближнього, білцарівского сьвіта (занимат ся етноґрафійом, записує стары преданя, леґенды), лем же кохат уж не по традицийно-

VI Лемківска Ватра. Бесіда з Лемками зо заграниці. Семан Мадзелян (в центрі) репрезентує Америку. По правій руці має І. Красовского, по лівій М. Мушынку.

му – як фалаток Сандецкой Руси, „буд якой" Руси, а як окраіну Украіны. І, як знаме днес вшыткы барз добрі, не є то уж лем справа чыстой, обычайной термінології.

В такій любови, з такым виджыньом сьвіта вырастал буде Семцьо на Семана. Романтычным і – в його виджыню – ...реалістычным нараз. І нелегко му буде з тым жыти в патріархальній Білцаревій. Буде то жытя блаженне але великом міром індивідуальне.

І такым єм Го запамятал од малого шкраба – в Чмелю. (Выбачте, же так поганям тым жытьом, але біоґрафія Семана Мадзеляна є дост шыроко знана. Знаме – війна, знаме – выгнаня.) Жыл медже нами, але заєдно был деси в своім сьвіті. Сьпівал, коли сьпівал, своім прекрасным, глубокым як зо студні, барытоном, але не за часто давал ся на то скусити. І належыт підкріслити – не было в тым нашым выгнанчым жытю ниякых розбіжности. Не лем його мучыл тот сам біль. І в тым болю были мы єдністю. Не входжено сой николи за нігті в ниякых „політычных" бесідах, хоц сес і оний тримал часом дашто на кінци языка, хоц тот ци тамтот мал охоту ся выжалити ла 45 рік, за тужбу не лем за „Росийом", городженом кобасами, але і за вышневом Украіном, пропаґуваном через найбогатшого в селі ґазду – зато найпаче іскусительном... Зрештом, яка быти могла то бесіда, кєд Семан во своім сьвіті был сам. Смутнійший од смутных. А найсмутнійшым зо смутных смутку додавати нияк, аж і смутно...

Деси в 60. роках ситуация як бы ся дакус змінила. Семан Мадзелян зачал писати до „Нашого Слова", зачал вымітувати зо себе біль. І як бы му кус злеґувало. Та не в тым до кінце діло, о чым речы прагну. – Зачал писати в створеным через себе лемківско-украіньскым коіне. І неодолга надышла на „Лемківску Сторінку" нова і сердушня фаля, прокотила ся – речы бы товдышнім уескатівскым языком – благодатном стихійом і принесла на „Лемківску Сторінку" чысте лемківскє Слово. Не была то перша фаля, але перша – яка за долгы рокы не сплынула з ничым. Мачал єм в тій воді пальці уж і я.

(докінчыня на стороні 20)

ВАСИЛЬ СОЧКА-БОРЖАВИН

Василь Сочка-Боржавин в своім писаню бывал уж на сторінках „Бесіды". Бывал і з жывым словом – на Лемківскых Творчых Осенях. Як Русенковы погідны хмаркы – *Од Тячева, Ужгорода, през Гумене, Пряшів* спішыт до нас з душы щырой – *з вісточком од* ***нашых***. Пише о нас з залюбліньом в своіх публикациях, являючых ся широко по русиньскым сьвіті. Дякуєме!

Вродил ся Василь Сочка 3 січня 1922 рока в Берегові на Підкарпатскій Руси, в родині учытеля. Ґімназияльны наукы кінчыл в Ужгороді і Хусті, студиі же в університетах Будапешту і Ужгорода. Уж як 18-літній творец появил ся в колективным збірнику поетів. В 1943 вышла в Ужгороді його окрема збірка поезиі „Горы и доля". В совітскій час, на якій припали найкрасшы його рокы, не дал ся скусити писати по украіньскы. Та діждал ся і русиньского часу, в якым на самым старті выбраний был ведучым Общества Підкарпатскых Русинів. Оддає нашій справі свій талант найкрасше як може. Не лем як поета, але і есеіста, публіцыста, історик літературы. Бібліоґрафія його текстів числит ся уж не на десяткы а на соткы.

В 80. Уродины жычыме Васильови Сочці-Боржавинови погідной Осени жыта. Щестя і здравія – на многы і благы літа! **(пт)**

ВАСИЛЬ СОЧКА-БОРЖАВИН

Мысли моі

Вы прилетіли ку мі, як жолны ку немолодому уж дереву. Вы ходили за мном як діти за Циганом-музыкантом, котрий красні грал на гушлях. Вы непокоіли мя в час суботніх прогульок. І приносил єм вас, по стрічах з людми, домів. З людми чесныма і справедливыма, але і з такыма, што носили в собі недобры до мя почутя.

По долгых днях сідали вы зо мнов за стіл – до вечері. А потім не давали заснути, нич не приголубил єм вас во своім зошыті.

Так, з місяця на місяц, з рока на рік дозрівали вы – зерна щесливых роздумів і терпкых усмішок.

Прикликувал єм вас з гущы штоденого жывотіня з том конечністю, з яком вітер осіню зрывать з дубового конаря дородны жолуди.

І рыхтувал єм вас для люди. З тым замірінъом, з котрым різбяр в дереві вчыт свої холодны фіґуркы усьміхати ся і плакати на хосен чловека.

Не бійте ся о них споминати

Думайте о них, як о жывых. Адже они між упоряжали свої домы, отверали вікна до саду, любили ходити на прогулькы до ліса, сьпівали серенчливы і смутны пісні.

Знали і они в молодости – што то такє медовий поцілунок. І они любили своіх діти, родичів, аромат бзу і ружы в загорідці. І они скрывали в своіх мыслях задивляючу тайну чловечого быття. А, працаючы ся з жытьом, ачий, думали не лем о собі. В муках прорывали звязок з вами.

Зато не бійте ся о них споминати початком листопада – на Дмитрівску поминальну суботу.

Не винуваты они в тым, што іх шор наступил скорше...

З циклю: *Карткы з календаря.*

Лохово – Ужгород, 1968-1970

злемківщыл П. Мурянка

ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР

Культ і іконографія Св. Димитрия Солуньского на Лемковині

(продолжыня – 1)

На Лемковині, де не было родимых князів ани войск, а сельска суспільніст далека была од глядання протекторів в оружных боях серед святых войовників, популярніст Св. Димитрия Солуньского мусіла мати якысе специфічне обгрунтуваня, не звязане з войсковым аспектом його культу. Переконаня тото укріплят додатково факт, што ниякий інчий споміред лику святых войовників не был на Лемковині в особливий спосіб почитаний. Не стрічат ся на тій обширі церкви під покровительством Св. Юрия, дакотрого з Феодорів ци Прокона.

В звязку з браком переказів в джерелах, котры выясновали бы окріслены мотывації децидуючы о наданю такых, а не інчых покровительств, в тій квестиї мож высувати лем деякы припущыня находячы своє обгрунтуваня в загальных прикметах культуры і звычаях Лемків.

Димитрий Оболенскій[10] глядаючы причын незвычайного на його думку явиска, якым было перенятя і розпросторонінє ся культу Св. Димитрия в славяньских краях[11], констатує, што величезну ролю в тым процеці одограли Апостоты Славян, Святы Кірил і Мефодий. Тоты дває проповідникы з цілом певністю в великій мірі причынили ся до розвиваня ся культу Св. Димитрия серед Славян, дяке пренесли на славяньскій грунт грецкє христіяньство враз з цілым його культурово-обрядово-звычайовым репертуаром, з культом окремых святых, з цілом ідейном базом. На старо-церковно-славяньскій язык преведеных остало дуже гагіографічных текстів. Тексты тычучы ся Св. Димитрия занимают серед них почесне місце.

Д. Оболенскій вказує тіж на барже безпосереднє повязаня культу Св. Димитрия з діяльністю Кірила і Мефодия. Тоты дває братя походили зо Солуня, міста Димитрия. Біографы Кірила і Мефодия з IX ст. запевнюют, што в далекых краях николи не перестали они трактувати Візантиї як свою вітчызну. Мефодий на коротко перед смертю, по закінчыню тлумачыня бышности Старого Завіту, служыл Св. Літургію дедикувану Великомученикови в його дни, т.є 26.X. біографы все підкрісляли велику сьвідоміст і цільовіст вшыткых актів выконуваных через Кірила і Мефодия. Правдоподібні автор книгы *Жытіє святого Мефодия* (IX ст.) пишучы: „Скінчывшы же, оддал Богу належну чест і подяку зложыл за дар такого милосердя і поводжыня. І враз зо своїм кліром, зложывшы Найсвятійшу Жертву, вшанував памят Св. Димитрия"[12], хтіл підкріслити, же місия братів з Солуня закінчена остала під специяльным покровом Св. Димитрия. Мефодиєви приписує ся тіж прекрасний канон Св. Димитриєви. В 9. пісни канону видимо дає о собі знати велика тута за рідным містом:

Почуй, о славний, худобных рабів своіх
і змилуй ся над нима,
бо мы одышли далеко
од полного сьвітла храму твойого.
А горіют в нас гнеска серця наши
і тужыме за твойом святыньом,
пріднеме поклонити ся ті іщы
з твоіма, святий, молитвами.[13]

Передовий ученик Кірила і Мефодия, Св. Климентий Охридскій, скомпонував енкомію посвячену Димитриєви. То найвчасніший нелітургічний текст в чест святого створений в языку СЦС.

В загальній сьвідомости Апостолы Славян, як родом зо Солуня, барз часто вязаны сут зо Св. Димитрием. Зас, серед лемківскых пересьвідчынь тычучых ся власной етногенезы і найдавнійшых подій, єдным з найбарже тырвалых ест переконаня о принятю християньства через іх предків з рук Кірила і Мефодия[14]. Быти може, особлива популярніст Св. Димитрия на Лемковині є наслідком дужыня Лемків підкріслити свої звязкы з місийом Кірила і Мефодия[15]. Высуваючы тото припущыня, базуюче на сучасній лемківскій культурі, мусиме еднако мати сьвідоміст, што не збаданы сут іщы джерела та розвитя тых лемківскых пересьвідчынь. На знатя, ци функционували они в лемківскій суспільній сьвідомости в часі, коли надавано першы покровительства церквам на Лемковині.

Вартат ту натоміст звернути увагу на єден особливий факт, котрий як ся здає, в головній мірі децидував о выборі покровительств, вплывал на іх мале зріжницюваня, а тым самым на велику популярніст деякых святых і свят. Отже не трудно спостеречы, што свята увічнюючы пару найчастійше повтаряючых ся покровительств лемківскых цер-

[10] D. Obolensky, *op. cit.*, s. 3-20

[11] Незвичайніст того явиска за Оболенскым основує ся на тым, што Св. Димитрий, згідні з текстами „Miracula", был головным противником Славян в іх стараня злобыти Солунь в VI і VII ст. Як тоды дишло до того, же хтось, хто так інтенсивні выступовал против славяньскым племенам, стал ся єдным з найбарже почитаных святых в полудньово- і сходньославяньскых краях – ставлят зьвіданя і прібуе на него одповісти в своім дописі Оболенскій, *op. cit.*, принос 7.

[12] A n o n i m, *Żywot świętego Metodego* (w:) A. N a u m o w, *Pisarze wiernych Słowian*, Krakow 1985, s. 80.

[13] *Święty Metody. Kanon ku czci św. Dymitra, wielkiego męczennika z Salonik* (w:) A. N a u m o w, *op. cit.*, s. 143.

[14] H. D u c-F a j f e r, *Łemkowie w Polsce*, „Magury '91", Warszawa 1992, s. 18, przyp. 29.

[15] P. T r o c h a n o w s k i, *Składamy wazne rieczyci*, „Hołos Watry" nr 2, 1985, s. 11.

Святы Феодор і Димитрий, ікона з Богушы, кон. XV – поч. XVI ст. Львівскій Музей Украіньскоі Штукы. За: Г. Логвин, Л. Мілаєва, В. Свєшніцька, *Украінський середньовічний живопис*, репр. LXXII.

кви припадают за літургічным календарьом в барз зближеным часі. За порядком згідным зо ступіню популярности терміны окремых свят припадают: свято Архистратига Михаіла – 8 XI (21 XI), Димитрия – 26 X (8 XI), Космы і Даміана – 1 XI (14 XI), Покровы Б. М. – 1 X (14 X), Рождества Б. М. – 8 IX (21 IX), Параскевіі – 14 X (27 X), Успіня Б. М. – 15 VIII (28 VIII). (В скобках подано одповідникы термінів в григорияньскым календарі). Як видно, вшыткы тоты даты припадают на осінній період. На Лемковині в дни свята покровителя уряджано в парафії кермеш. Была то шторічна велика урочыстіст, на котру прошено гости з околичніх сіл, оддавано гідну чест святому покровительови, а пак гойні святкувано[16]. В святі тым находили ся тіж дожынковы елементы. Кажда парафія хтіла мати того шторічне свято в часі якнайбарже догідным, то є уж по закінчыню основных польовых прац, а перед филіпівком (Різдвяным постом). Одтаде тіж найбільшу популярніст мали тоты покровительства, котрых выбраня запевнювало кермеш в часі найбарже догідным. Св. Миколай н.пр., так преці популярний на Руси, барз рідко покровителював лемківскым парафіям (3 покровительства на цілій обшырі), понеже його свято припадат уж в час филіпівкы. Ікона Св. Миколая сполнювала переважні в лемківскых церквах функцию намістной іконы, а не храмовой.

Істнувал на Лемковині звычай зосереджуваня окрісненых покровительств. Покровительови парафії переважні вручана была так церков матірня як і дочерня (філіяльна). Часто отже три, штыри церкви зо сусідуючых безпосередньо сіл мали тото саме покровительство. Окремы парафії тіж радо брали взаімні взірці покровительств. Тоты найбарже „выгідны" повторювали ся часто.

Велька популярніст Св. Димитрия Солунъского на Лемковині є тіж похідном такых самых взглядів, якы здецидували о репросторонюваню ся його культу в цілым кругу візантиньскоі культуры. Барвніст постаті Димитрия, ріжноаспектовіст його культу, богата гаіографічна література чынили солунъского великомученика єдным з найбарже атракцыйных лиц серед численного лику святых Східньоі Церкви.

В природніи спосіб з выжшеповіджаного выникат тіж богатство і ріжнорідніст іконографічна малярскых представлінь Св. Димитрия. В візантиньскым і рускым малярстві закріпили ся деякы іконографічны типы, так репрезентацыйных зображынь святого, як тіж і розвинули ся нарацийны цикли ілюструючы легенду Св. Димитрия. Давны зображыня святого (найстаршы, з кінця V ст. заховали ся по части в солунъскій кафедрі[17]) представляют го як младенця в унятю цілопостатьовым, фронтальні, в туніці і плащы, з німбом наоколо головы. Єст то давний вариянт репрезентацыйного представліня Димитрия, обовязуючий до X ст. і згідный з вчасныма текстами, в котрых святий описуваний ест як младенец в білій хламиді з ознаками достоінства: „...отворил очы розуму єдному спосереч находячых ся в храмі святого Димитрия хворых, котрий в ночы, якбы в знисходжыню взріт святого одітого в хламиду, маючого ружовий і приємний кольор лиця якбы даякій консуль, котрий отримал од цисаря власт роздавати народу дары"[18]. Описы тоты, зрештом, выникли правдоподібно під вплывом істнуючых уж тогды мозаік в кафедрі[19]. Іератычніст постаті, достойніст, богатий одяг сут типовы для клясычного канону репрезентацыйных представлінь постати святых во вчасновізантиньскій штуці.

(продолжыня наступит)

[16] О розмірах приготовлінь до кермешу свідчыти може текст народной присьпівкы з Лемковины (записано в сели Ганчова): *Кермеш, кермеш, Бог ти створил // Щы я ся не пристроіл // Забил быка і теличку // Кермеш бывал на пятничку*

[17] Д. У с п е н с к и и, *О двух открытых мозаиках в церкви святого Димитрия в Салониках*, „Известия Русского Археологического Института в Константинополе", т. 14, 1909, s. 1-69; R. C o r m a c k, *The Mosaic Decoration of S. Demetrios, Thessaloniki. A Re-Examination in the Light of the Drawings of W.S. George*, "The Annual of The British School of Archeology at Athens", t. 64, 1969, s. 17-52

[18] J. P. M i g n e, op. cit., s. 1228.

[19] Д. У с п е н с к и и, op. cit., s. 5-7

ІВАН ДЗЯДИК

„Грайте гудакы...”

(„Кычера” святкувала ювілей)

Будучы щасливими чынте щасливіми моє ше щасливых од вас – тоты слова о. Михала Стахника з Тернополя в Босні-Герцеговині были моттом ювілейного концерту Лемківского Ансамблю Пісні і Танця „Кычаера” з Лігниці.

В суботу вечером 3 листопада минулого рока до Театру ім. Г. Моджеєвской зо вшыткых сторін Лігниці і околиц горнули люде. А ціль іх была єдна – концерт „Кычеры”.

Пришла 17. година і на сцені вказал ся Юрко Старинскій, котрий ознаймил вшыткым глядачам, же „Кычера” має 10 років, а люди пришло барз дуже і значна частина мусіла стояти.

Теплыма словами привитал вшыткых запрошеных гостів, серед котрых были сенаторове, послове, воєвода, президент міста, священникы обох конфесий, представителе Обьєднаня Лемків, Стоваришыня Лемків та Обьєднаня Українців в Польщи.

На свято „Кычеры” приіхали рівнож експерты польскей секциі C.I.O.F. (Медженародовой Рады Фолькльорных Стоваришынь). Рада занимат ся пропаґуваньом народных культур і фолькльору. Были тіж обсерваторе ческой секциі з Прагы. Того вечера „Кычера” была оцінена през Раду, а добра тота оцінa дає шансу на отриманя цертифікату, котрий высоко піднесе престіж ансамблю серед самодіяльных ансамблів.

Ювілейне святкуваня „Кычера” зачала іщы в червци спільныма концертами з Ансамбльом Пісні і Танця „Лєґніца”, а потім в серпни на Ватрі в Михалові. Концерт в театрі был імпрезом закінчуючом святкуваня ювілею десятоліття.

В першій частині концерту представлено давний обычай з Лемковины – „Федоры”, котрий вказував як Лемкы в долгы осінні і зимовы вечеры сходили ся по хыжах жебы посьпівати, пооповідати ріжны істориі та часто поробити жарты і збыткы. Обряд тот одтворено операючы ся на оповіданях старых Лемків памятаючых тоты часы, головні з Білцаревой і Фльоринкы.

Юрко Старинскій шмарил до бас кус пінязи і повіл: „А тепер заграйте *гуляну* з дівками”. А гудакы лем потягнули смыком і юж молоды зорвали ся до танця, сьпіваючы:

Грайте нам гудакы, грайте нам весело,
Жебы было чути аж на друге село.

„Кычера” святкує своє 10-ліття. Фото: І. Дзядик

І грали аж іскры зо смыків летіли, а танечникы танцували аж дудніло.

В другій частині концерту ансамбль представил вязанку лемківскых танців з Полян к/Кросна як: „Козачок”, „Высока полька”, „Дамскій танец” і „Лемко-вальц”. А потім тіж лем сьпів і танці з ріжных околиц Лемковины і зо Словациі.

Барз дуже оплесків зобрали граючы і сьпіваючы молоденькы сестричкы – Романка і Наталька Бочнєвич.

Головну част концерту кінчыла капеля „Кычеры”, юж в одмолодженым складі, бо декотры старшы члены як Гойняк і Олесневич престали выконувати тото ремесло.

Юрко Старинскій в теплых словах подякував ім за сім років одданых ансамбльови. Для них капеля дала концерт так чудесний, же публика не хотіла іх пустити зо сцены.

На закінчыня концертовой части Юрко Старинскій подякував тым вшыткым котры помагали ансамбльови, родичам членів „Кычеры” за іх вытраты і час. *Великє Вам „Боже заплат”* – повіл Юрко.

Сердечны подякувяня скєрував до спонсорів, приятелів і вшыткых котры подали му руку. Дякував Воєвідскому Урядови, бывшому Воєводі Р. Марашкови і властям міста Лігниці, особливо за поміч в отриманю будинку на садыбу „Кычеры”. *Юж єме на добрій дорозі жебы створити Центр Лемківской Культуры* – підчеркнул на закінчыня своіх подякувань.

А по тых подякуванях Юрко Старинскій лем одберал квіты і жычыня од власти, запрошеных гости та організаций – Обьєднаня Лемків, Обьєднаня Українців та Стоваришыня Лемків.

Велькым выріжніньом для „Кычеры” был лист ґратуляційний од Президента Александра Квасьневского скєруваний на рукы кєрів-

ника Ю. Стариньского. Лист тот был одчытаний на Ватрі в Михалові і вручений адресатови през посланку Броніславу Ковальску.

Експерт польской секциі Медженародовой Рады Фолькльорных Стоваришынь М. Бобровска складаючы гратуляції Ю. Стариньскому повіла: „Wykonał Pan olbrzymią pracę, potrafił Pan zapalić młodzież do własnych korzeni. Jesteśmy ogromnie mile zaskoczeni. To co robicie to wielka praca. Wasz wielki dzień. Z tym bogactwem mamy wejść do Unii Europejskiej".

Комісия высоко оцінила артистычний рівень „Кычеры" і буде пропонувала принятя ансамблю до польской секциі C.I.O.F.

Артистычну част ювілею 10-літя ансамблю закінчено проєкцийом фільму з турне „Кычеры" по Европі.

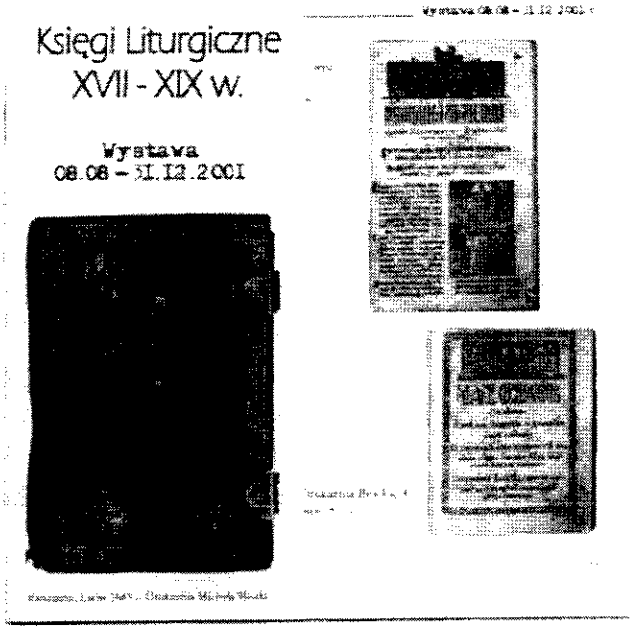

Барз цінна выстава, барз цінний катальог

Єпархіяльний Осередок Православной Культуры „ЕЛПІС", істнуючий при Церкви Святой Тройці в Горлицях організував тырваючу од 8 серпня до кінця минулого рока барз цінну выставу: „Літургічны книгы XVII – XIX століть" (офіційного отвориня выставы доконано 6 вересня при нагоді праздника Священномученика Максима).

На выставі експонувано 31 книг, од „Анфологіона" (праздничной мінеі) з 1638 рока по „Часослов" з 1888 рока, з тым што XIX століття репрезентуване было радше символічні, більшіст же стародруків мала метрику XVII і XVIII століть. Підкреслюючы тот аспект, прагну звернути єднак увагу не тілько на достойну літніст книг як на цінны, часто безцінны інскрипції лишены на іх картах через фундаторів ци ужытковників, священників, жаків, мирян. Записы тоты вытігают на денне сьвітло факты незнаны, ци тіж слабо знаны історії, нераз вперто промолчуваны через тоту же історию. Як оний запис на „Апостолі" з 1696 рока (см. горі), купленым до церкви Собору Пресвятой Богородиці в Грибові, котрий потверджат істніня той церкви іщы в кінци XVII ци початком XVIII століття.

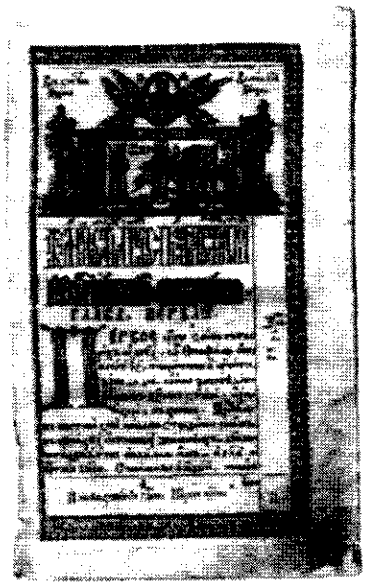

Вдаючы ся до льогікы, судити можно што функционувала она іщы спокійні даякій час, адже в критычній ситуації – хто бы ся выдаткував на купівлю дорогой книгы. Церков могла стояти, вегетувати через ціле XVIII століття. За переказами білцярівян на місци нашой церкви станул пізнійше Гошів Двір (Йосиф Гош/Hosch купил Грибів, м.ін. з Білцаревом, в 1828 роци). А переказы тоты мают право быти вірогідны, адже грибівска святыня было дочерньом (філіяльном) білцарівской парафії. Не знатя од коли, та першы выданы XIX-вічны шематизмы приписуют грибівян східнього обряду (за шематизмом з 1936 р. – 48 осіб) до тойже парафії. На схылі „нашых" часів стояла в Грибові, пониже костела, маленька церков (см. оповіданя Семана Мадзеляна, стор. 20-21), та не была то уж тамта церков Собору Пресв. Богородиці, а быти може замінна, можливе – за причыном тыхже Гошів, взглядно толеранційных і взглядно безсторонніх Австрийців.

Такой ничого дотычні выжше приведеного не найдеме в нововыданій обшырній, тритомовій монографії „Grybów. Studia z dziejów miasta i regionu.". Гварю „такой ничого", бо штоси ся там тыркат, але в цілком інчым контексті, а стары містецкы акта – переконаний єм – скрывают, бодай посередньо, значні більше. Та деякы історикы волят молчати. Але в виді спомненых безцінных інскрипцій на церковных книгах профіль гамбы реченых істориків мусит ся колиси змінити.

Посвятил єм темі грибівского „Апостола" більше місця нич єм плянував, але престіж Грибова, *

як і інчых міст карпатского передгіря особливі важний для нашой найдавнійшой історії. З другой же страны, мам великій сентимент для самого реченого „Апостола", бо предметову інскрипцию, записану по єдным рядочку на його першых странах, мал єм шестя вступні одчытувати перед двадцетьома кілкома роками.

Значучым богатством презентувала ся на выставі Білянка, з якой походили аж 4 книгы. Найстарша, „Літургікон" (Служебник) з 1666 рока, зо записком інформуючом што в тым же році купил ю за 20 зл. „недостойний" – як сам написал – Ієрей Іяков Сембратович Презбитер Білянскій. Ци не перший то документ о представителю славного священничого роду Сембратовичів?

Три книгы ідентифікуваны были зо Саноком, три з тереном поза меджами Лемковины, по єдній

заховали: Розділя (Євангелия з 1665 р. – репродукция обік), Поляны Мыслівскы і Смерековец – „Тріодь Постну" з 1744 рока, яка *została w latach pięćdziesiątych wyłowiona z rzeki, po tym jak nowi gospodarze cerkwi, od tej chwili kościoła, wszystko co „ruskie" i „schizmatyckie" z niego wyrzucili.* (Roman Popowicz, *Niezwykła wystawa*, „Antyfon" Nr 3 (19), 2001, str. 7). Походжыня решты книг є незнане, та, як мож судити з представленого выжше зоставліня – векшыном хоснуваны они были на Лемковині. Місця іх выданя то Львів (17 книг), Почаїв (6), Перемышль (4), Кыів (2), Унів і Відень.

Інформує о тым вшыткым (як і містит в собі дуже інчых цінных інформаций) прекрасно выданий катальог „Księgi liturgiczne XVII - XIX w.", з репродукциями вшыткых книг і текстами записок. Катальог опрацували Ромуальд Біскупскій і о. Роман Дубец, зас од страны технічной графічни оформил го, зложыл і „поламал" Давид Квока. То прекрасне выданя. Хоц ма лем 24 стороны (без окладинок) – така же і роля катальогів, стисло інформацийна – є бібліофільском (і не лем) цінніство. Прото тихо, не знаючы кілко іх на стані остало, підшептую – спрібуйте, найбарже завзяты бібліофіли, написати на адрес: Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej „ELPIS", 38-300 Gorlice, ul. Brzechwy 2.

(ПеТро)

Гуртуют ся Лемкы

Третій Всеукраінскій Зъізд Лемків одбыл ся во Львові 10 і 11 листопада 2001 року, на якым были присутні делегаты всіх лемківскых організаций на Украіні та гості зза кордону. Зъізд проходил во Львівскій Областній Філармонії.

Звіт про роботу лемківскых організаций выголосил Голова Колегії Олександр Венгринович, якій проаналізувал проведену роботу кождой організаці Лемків на Украіні та выступил з ініциятивом утвореня Всеукраінского Товариства „Лемківщина". Дополнили доповід Володимир Ропецкій – Голова Львівского Товариства „Лемківщина" і Степан Криницкій – Голова Івано-Франківского Товариства „Лемківщина". Выступуючы делегаты і гості высоко оцінили роботу всіх товариств, але выділили Тернопільске, яке організувало музеї лемківской культуры в Тернополи і Монастырисках, започат-кувало Лемківску Ватру на Украіні в Монастырисках, выдає газету „Лемківсські Дзвони" та проводит культурны заходы.

Всі схвалили ініциятиву Олександра Венгриновича утворити Всеукраінске Товариство „Лемківщина". Делегаты одноголосно обрали головом нового товариства выдатного наукового і культурного лемківского діяча Олександра Венгриновича, затвердили статут і програму діяня на Украіні та міждержавну.

По закінчыню зъізду одбыл ся урочыстий концерт „Лемківска Забава" на якым выступили выдатны, заслужены артисты та сімейний, фольклорний, хореографічний колективы, ансамблі, хоры і трio бандуристок, якы майстерно выконаныма лемківскыма піснями чарували присутных.

Петро Когут

В Югославіі і Словациі покликано молодіжны русиньскы орґанізациі

Реалізуючы поступляты з VI Сьвітового конґресу Русинів в Празі скликати за два роки Сьвітовий Форум Русиньской Молодежы, за створиня підвалин до завершыня того діла взяли ся уж молоды діяче – Русины Югославіі і Словациі. За хырбетом Бескіда створено незалежну Спілку Русиньской Молодежы (зробили тото студенты Інституту Русиньской Культуры при Університеті П.Й. Шафарика в Пряшові. Зас молоды Руснаци Югославіі створили свою секцию при іх ведучій орґанізациі Руска Матка.

Молоды Лемкы – кличу і зьвідую – ци Вы мате быти остатні?! Ци в Вас не дрімлют амбіциі вказати „старым" – як ся „тото" робит?

...А свойом дорогом, мі жаль. Адже в „Ґорлицкым Бурсаку" выданым зышлой осени гварил єм Вам: *Студентскым окликом скрикнийте ся: Краків, Вроцлав, Зелена Гора, Познянь, Щецін, Варшава і...* Штоправда, тычыло ся то лем створиня молодіжного часопису, але не заперечыте што в якысым сенсі „мал єм носа". І могли сте быти першы... Як мы, „стары", были першы в русиньскым сьвіті, пропамятного 1989 рока. *(Уйко Мурянка)*

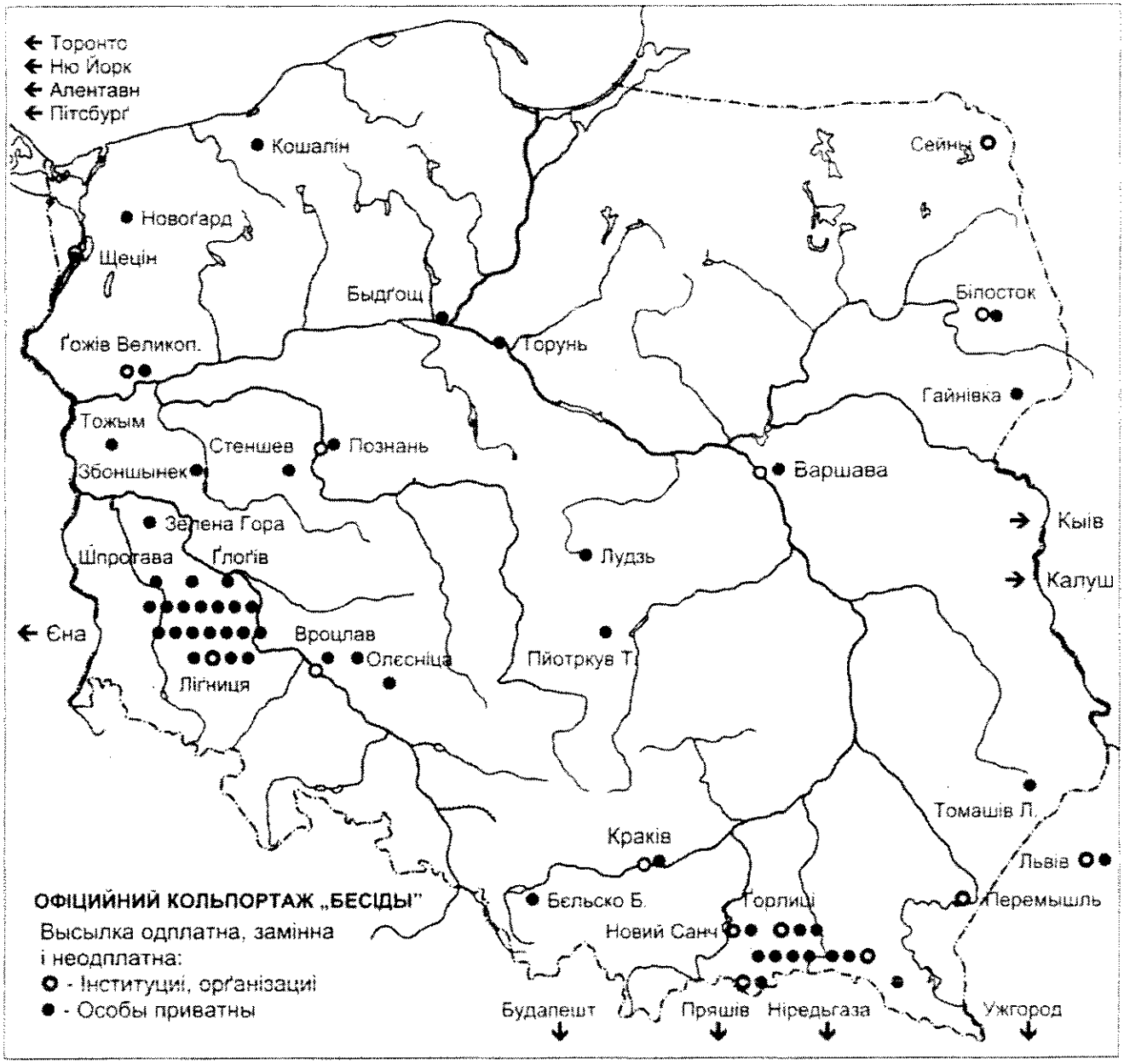

Де чытают „Бесіду"

З тым номером „Бесіда" входит в XIV свій річник. Вірити ся не хце – як то злетіло. Зас постороннім повірити трудно бы было – як тяжко здобывал сой терен наш часопис, бо о то (не о працу над ним) днес ту ходит.

Та з роками, з каждым номером справа має ся ліпше. Представлены пункты на мапі Польщы і стріпкы скєруваны поза єй границі вказуют днешній стан офіційного кольпортажу. Офіційніст тота не оддає стану фактычного, якій мал бы суґерувати наголовок – *Де чытают „Бесіду"*. Чытают реґулярні ци принаґідні. Купуют (хоц , знаме, – не купом) по недільных богослужынях, на імпрезах. Передают ю ци пересылают родині, знаємым, в краю і за границьом. Примірні: Ельбльонґа ци – на антиподах – Санока ніт на мапі, але то не значыт же „Бесіда" там незнана. Ніт на окраінах мапы Віннілеґу, Маямі, Парыжа, Берліна, Москвы, але „Бесіда" там бываат. Бодай символічні (в числі чытаючых), але знаний є наш часопис Лемкам Донбасу, Полтавщыны, Кіровоградщыны і... Войводині, з яком контакты, через політычны події, бывают ріжны, але преці бывают. Сумуючы позитивы – не є жлі. Приписати тото кольоровій (од двох років) окладинці, ци зрастаючій красі лемківскых душ?..

Дакус порожньо, за порожньо, або цілком порожньо є на мапі (і в хыжах) Землі Любушскої, Поморя, Вармії. Та віриме, при утримуючым ся звыжкуваню, з часом дотреме густійше і там.

Наразі же прагнеме щыро подякувати Людям котры зо зрозумліньом, нараз і одданьом, словом ци чыном помагают в кольпортажу „Бесіды" – Отцям: Романови Дубецови (Ґорлиці), Любомирови Ворґачови (Лїґниця), Славомирови Кондратюкови (Рудна), Юліанови Феленчакови (Морохів) та Адамови Бочнєвичови (Пшемків), Рышардови Біскупови (Хелм), Павлови Дзямбі (Лїґниця), Митрови Дубецови (Михалів), Михалови Сандовичови (Варшава). І Вшыткым, што, так ци інакше, оддают тій справі кавальчык лемківскої душы. Дякуєме! І надієме ся на новы добы душы. – *М. Русинко і П. Трохановскій.*

ПЕТРО ТРОХАНОВСКИЙ

IX Стрічы з Лемківском Культуром в Ґожові

Фото: Андрий Копча

Далеко тот Ґожів! Зачнете очывидні одраз полемізувати: То залежыт одкале! І – зас очывидні – раціі мати не будете. Адже середина Сьвіта єст на Лемковині і одтале ся числят вшыткы одлеглости.

Далеко тот Ґожів, фактычні. І за каждий раз, коли там іхам, задаю сой зьвіданя: Што мя там (за вынятком молитань Ґаздів і – остатнім часом – цілком добрых дієт) змушат іхати?... Змушат? Каже? Притігат? Кличе?... І ци не кажда з тых посередніх ци крайніх собі евентуальности мае своє основанія? Адже в Ґожові, на каждорічных Стрічах з Лемківском Культуром быти не лем треба, не лем выпадат, а і хосенным, аж і спасенным выявити ся годно. І кед бы сме яли кубя розвивати, питку тягнути - чом треба, а чом лем выпадат (хосенніст і спасенніст най будут на тот раз посередині)... розпристерли бы сме величезну мозаіку чловечых (чытай: лемківскых) захован, вартости.

Ґожів єст ци не найкрасным прикладом той мозаікы серед лемківской діаспоры в Польщи. Яскравым прикладом. Ту бо од народжыня той же діаспоры чуйні дрімали єдны з найбарже „староканонічных" уподабань (богушан і інчых) – з єдной страны, і ту, в тяжкым ґрунті, видимо перед ярю старали ся прозябати, пущати свої парости зерна нового сорту, выплекany (+-) в часі остатной „правдивой" войны. ...Памятам, то уж было добрі в ярі, вертали мы зо Щеціна з „Лемковином". Там принимано нас з великом сердечністю. Ту, в Ґожові, де в поворотній дорозі мали мы тіж выступити, сподівали мы ся іщы більшой сердечности. Адже то уж такой ярчано-вівсяна нива... І фактычні, публіка была барз сердечна. Та організаторы (а они рядили говды „нашым" Ґожовом неподільні) уж од самого повитаня явили ся нестрічано съмішно-глупом одміном пшеныівса, котрий позує на чысту пшеницю. І, рахуючы вшыткo, дост нестравна была тамта адзимка.

І коли лем іхам до Ґожова, заєдно споминам тамтот, дост уж далекій час. І заєдно старам ся выкреувати в мысли новий образ нашого днешнього Ґожова. Та не іде легко. Уж по остатні роkы виділо ся го єднодушным. На штоден, відомо, як всяди - хоц-як бываt, але бодай на тоту Стрічу, бодай на тото Свято, на тоту другу ґожівску Пасху – гвариво серце – потішыме ся єднодушністю, єднокровністю. І хоц далеко тот Ґожів, далеко як фрас, выпадат поіхати, треба, вартат... Та не іде легко.

Такій єм быт настросний (бывают такы хвилі), крыла мі росли, а ту... Вказуют мі передстрічану любуску пресу. Чытам – очам не вірю. Етна – еруп-ция! Де там – Етна! То як бы говно з канона выстрілил! Пишут же... зачали ся уж Стрічы з Лемківском Культуром на Любускій Земли, в... Зеленій Ґорі. Ци бы тя фрас! Но, так! За долго уж жыє спокійным жытьом ґожівске Свято. Мирне, аполітычне, безконфліктове. Але організуване через Стоваришыня Лемків. Якже то може быти! Треба дакус замішати. Так – під надходячу округлу X. річницю....

Пырснул мій настрій. І глядал єм го з великым трудом. І вернул ся. Аж коли ожыла спена піснь-ом. „Серенча", „Полянкы", „Древутня", „Кычера, „Смерек". Переплітаны ліриком Юлії Дошны, молодістю Варваркы Грушы (на знимці обік), не так молодым уж але все ярым кабаретовым талантом – Аксентия Дурбака і Андрия Копчы.

Писал о тым змістово Іван Дзядик в *Загороді*, писал в *Нашим Слові* Мирослав Пецушок; може не так змістово, але зо значучым знавством музыкы і сыпву, з автентычном сердечністю што до выштких выконавців.

А што годен я іщы ту тому приложыти (кед єм ся дотепер за барз не перемучыл)? Хыбаль тото: Придте до Ґожова на X-ы, ювілейны Стрічы з Лемківском Культуром. Выпадат, треба. Вартат!

Хор Грекокатолицкой Парафії в Пшемкові. Фото: Іван Дзядик

ІВАН ДЗЯДИК

ІІ Стріча з Колядом і Церковном Музыком

В неділю 16 грудня в Учительскым Клюбі лігницкій Кружок Стоваришыня Лемків юж другій раз зорганізувал Стрічу з Колядом і Церковном Музыком. Ініцияторами минулорічной як і теперішньой Стрічы были діяче Стоваришыня Лемків, а головно Лука Возняк і Павел Дзямба.

Стрічу отворил П. Дзямба – Ведучий Кружка, котрий привитал запрошеных гости, ведучого СП А. Копчу, хористів та діти і вшыткых присутных. Серед гости были священникы обох конфесий.

Перший выступил хор хор Кружка СП в Лігници під дириґуваньом Дария Кобані. Хор засьпівал церковны пісні і коляды, як: *Ой у Вифлеємі, Где високо, Дивная повйна, Народився Ісус Христос* і інчы. Другій засьпівал 24 особовий хор Парафії грекокатолицкой з Пшемкова під дириґуваньом молодой М. Стухляк. Почули сме такы коляды, як: *Во Вифлеємі, Дивная повина, Небо і земля, Добрий вечер* і інчы. Хор істніє лем дві рокы, під взглядом віку хористів тіж барз молодий, але має юж осягнінія. Третій заколядувал хор Парафії православной з Любіна. В програмі были тіж церковны пісноспіва, як *Єдинородний Сыне, Херувимска* і коляды. *І Многая літа* для вшыткых зобраных. Хором дириґує од кількох років Олег Смолей.

—В концерті мала взяти участ група школярів, але з причын хвороты не могли вшыткы ся зъявити — повідл учытель лемківского языка Л. Возняк. Розповіл тіж о своій роботі з дітми. А того што повідал было барз будуюче і радувало серце. Аж 38 діточок вчыт ся лемківского языка, в тым вершыків, съпіванок і колядок. Потверджыньом того был выступ двох хлопців – Павла Креницкого і Ярослава Пласконя, котры рецитували вершы Івана Русенка, Якова Дуцры і Петра Мурянкы. Оба зобрали велькы оплескы.

На закінчыня Стрічы в імени священників забрал голос о. Любомир Вортач – парох Парафії православной в Лігници. В короткым слові стверділ, же колядованя выпало тіпше як попередній раз і має надію што наступне выпаде іщы ліпше. Треба потратувати організаторам доброї ідеї, думкы перетрвяду коляд. Жычыл вшыткым доброго здоровя і жебы голосы хористів служыли Богу.

Знана і радо съпівана через парід коляда *Бог ся рождає*, підчерчна вшыткыма участниками закінчыла ІІ Стрічу з Колядом і Церковном Музыком.

ПОДЯКА

В імени Дирекциї Інституту Росийской Філології Педагогічной Академії в Кракові, студентів росийской філології з русиньско-лемківскым языком і своім власным складам щыру подяку вшыткым офіродавцям, якы прислали або передали нам лемкознавчы книжкы:

- Стоваришыню Лемків в Лігници
- Проф. Польови Маґочі з Торонтоньского Університету в Канаді
- Богданови Горбальови з Нового Йорку
- Доц. Васильови Ябурови з Пряшівского Університету
- Проф. Іштванови Удварі з Педагогічной Академії в Ніредьгазі на Мадярах

др Олена Дуць-Файфер

Прошу тіж вшыткых, котры мали бы таку можливіст і волю о пересыланя лемківскых або лемкознавчых книжок і часописів на адрес:
Dr Helena Duć-Fajfer, Instytut Filologii Rosyjskiej
AP w Krakowie, ul. Studencka 5, 31-116 Krakow

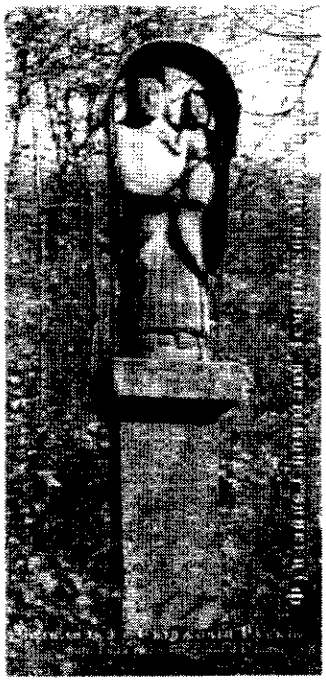

ФОЛЬДЕР

Фундация Спомаганя Лемківской Меншыны RUTENIKA выдала по лемківскы, польскы і анґлицкы реклямовий фольдер. При тій нагоді повідомляме што в попередній „Бесіді" (не з вины редакциї) подано злий номер конта Фундациї. Актуалізуєме:

17500009-10.01.0244681.

+ **000** – в PLN, **002** – в USD, **016** – в EURO

Фундация выдала тіж настінний календар *Краса Бескіду*, з чудовыма знимками Семана Барны. Купуйте, вплачайте. Каждий ґрош остане нашым!

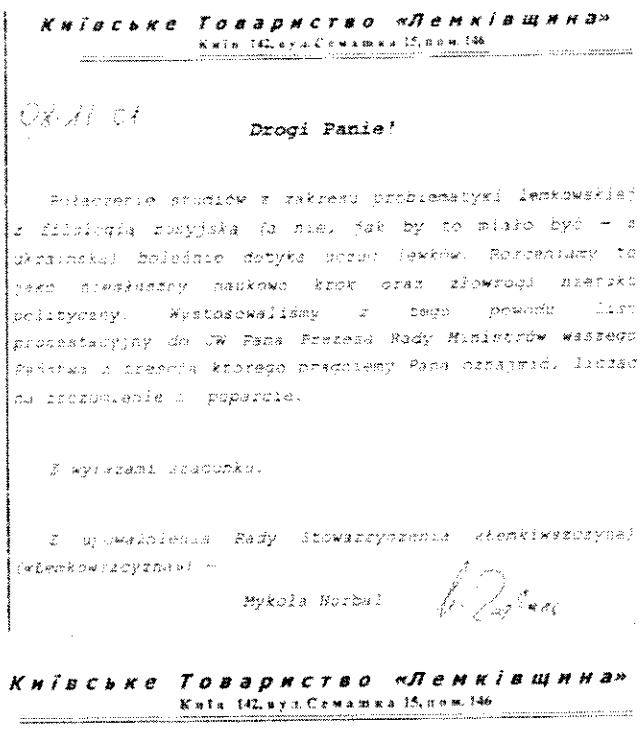

Київське Товариство «Лемківщина»
Київ 142, вул. Семашка 15, пом. 146

Drogi Panie!

Połączenie środków z zakresu problematyki łemkowskiej z filologią rosyjską (a nie, jak by to miało być – z ukraińską) boleśnie dotyka uczuć łemków. Potępiamy to jako niewłaściwy naukowo krok oraz złowrogi zamach polityczny. Wystosowaliśmy z tego powodu list protestacyjny do JW Pana Premiera Rady Ministrów naszego Państwa, z prośbą którego prosilibyśmy Pana o zajęcie się sprawą, łącząc na zrozumienie i poparcie.

Z wyrazami szacunku.

Z upoważnienia Rady Stowarzyszenie «Łemkiwszczyna» («Łemkowszczyzna») –

Mykoła Horbal

Київське Товариство «Лемківщина»
Київ 142, вул. Семашка 15, пом. 146

Prezes Rady Ministrów
Szanowny Pan Leszek Miller
Al. Ujazdowskie
1/3 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Premierze!

Reprezentowane przez nas Stowarzyszenie Społeczno-kulturalne „Łemkiwszczyna" skupia w swym składzie osoby, które albo urodziły się na Łemkowszczyźnie albo są potomkami osób wywiezionych z Polski do roku 1946, nasza działalność ukierunkowana jest na zachowanie własnej regionalnej tożsamości, obyczajów, gwary, przez co urozmaicamy pejzaż ukraińskiej kultury i duchowości.

Z uwagą śledzimy za życiem ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce, a w szczególności za sprawami dotyczące etnicznej grupy Łemków. Wierzymy, że strategiczne partnerstwo między naszymi krajami będzie sprzyjało dalszemu rozwojowi dobrosąsiedzkich stosunków między polskim i ukraińskim narodami jak również swobodnemu rozwojowi polskiej mniejszości narodowej w ukrainie i ukraińskiej – w Polsce.

Tym nie mniej niepokoi nas to, że obecnie w Polsce – podobnie jak w minionych czasach – spostrzega się działania sprzyjające podziałowi narodowemu Ukraińców przez dzielenie Łemków na dwie części, orientując jedną z nich do politycznie tworzonego na Zakarpaciu narodu Rusińskiego. Autorytatywni i niezależni historycy obalili tezę o odrębności nardowej Łemków-Rusinów od narodu ukraińskiego, jak również tezę o wołoskim czy rosyjskim ich pochodzeniu. Wprawdzie Konstytucja RP pozostawia możliwość określenia swej przynależności narodowej. Według naszych ocen jednakże, w to prawo jest nie jednakowo interpretowane wobec różnych grup etnicznych w Polsce. Naprzykład Ślązakom odmawia się przyznania miana odrębnego narodu. Jednocześnie w pewnych środowiskach Równocześnie w stosunku do Łemków ich gwarę łemkowską nazywa się językiem a grupę etniczną – narodem rusińskim.

Obecnie Łemkowie wskutek czystek etnicznych i deportacji w latach 1944-50 są rozproszeni na terenie Polski i Ukrainy oraz wielu innych krajów. Pragniemy zauważyć, że nigdzie na świecie społeczność łemkowska nie uważa siebie za odrębny czwarty, wschodniosłowiański naród. Cenimy bardzo dobre stosunki między Polską i Ukrainą budowane w ciągu ostatnich lat. Jednakże w kwestii politycznego rusinizmu niezrozumiała jest polityka prowadzona w Polsce w stosunku do etnicznej ukraińskiej grupy Łemków.

Nas zbulwersowała publikacja zamieszczona w „Dzienniku Polskim" z dnia 06.04.2001r. pt. „Magister Łemko", z której dowiedzieliśmy się iż w katedrze filologii rosyjskiej krakowskiej Akademii Pedagogicznej zostanie otwarty kierunek: rusińsko-łemkowski.

Zauważając i doceniając z jednej strony troskę władz Polski o rozwój mniejszości narodowych, w tym również przygotowanie kadr nauczycielskich do nauczania języka ukraińskiego z elementami gwary łemkowskiej, dziwi nas dlaczego przygotowanie kadr nie odbywa się na filologii ukraińskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie a przy zupełnie obcej Łemkom i Ukraińcom filologii rosyjskiej. Naszym zdaniem jest to wynik świadomego działania wg zasady: „dzieł i rządź", nie służącej jedności Łemków mieszkających w Polsce i na Ukrainie.

Zwracamy zatem uwagę Pana Premiera na powyższy problem, ponieważ nie chcielibyśmy, aby taka szkodliwa polityka realizowana była kosztem Polski w interesie strony trzeciej.

Z wyrazami należiego szacunku.

Z upoważnienia Rady Stowarzyszenie „Łemkiwszczyna" („Łemkowszczyzna") – Mykoła Horbal

---

Drogi Panie Horbal!

Otrzymaliśmy powyższe dokumenty od Pańskiego Adresata, który w swoim piśmie wyraził wolę wykorzystania ich wedle naszego uznania. Podkreślił tym samym nasze (Stowarzyszenia Łemków) kompetencje w odniesieniu do przedmiotowej sprawy. Stąd to nasze pismo do Pana.

Pragniemy na wstępie poinformować Pana, że zarówno wolą Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków jak też osób prywatnych (jestem ojcem dwóch synów, którzy podjęli studia na „kierunku rusińsko-łemkowskim) byłoby wiązać przedmiotowe studia z filologią ukraińską. Nasza młodzież stosunkowo często spotyka się z kulturą i językiem ukraińskim, czasem nawet półprofesjonalnie (jak, dla przykładu, w Diecezjalnym Chórze Młodzieży Prawosławnej, którego dyrygent i część członków są Ukraińcami). Na wielu spotkaniach, imprezach śpiewają wyniesione z domów rodzinnych, popularne na Łemkowszczyźnie pieśni ukraińskie. Nie ma więc żadnych wątpliwości, że chcąc uczyć się języka ojczystego na poziomie akademickim woleliby (jeśli nie ma narazie jeszcze własnej katedry) czynić to za pośrednictwem najbardziej przystępnym i bliskim. Nie ma żadnych wątpliwości, że język rosyjski takim nie jest, wliczając w to i fakt – że w przeważającej większości (w przypadku studentów o których mowa) nie uczyli się tego języka ani w szkole podstawowej, ani średniej. Teraz – że pozostanę przy temacie – jest im ciężko jak... (miałem ochotę zakląć), bo zaszeregowano ich do grupy zaawansowanej na tej podstawie, że uczyli się łemkowskiego (sic!). Z utęsknieniem zapewne spoglądają w stronę filologii ukraińskiej przy Uniwersytecie Jagiellońskim (dajmy na to, i jak Pan /?/ sugeruje). **(ciąg dalszy na stronie 24)**

ПОЗНАМКЫ

6. СВІТОВЫЙ КОНҐРЕС РУСИНІВ

Павел Роберт Магочі

Выпыткы знаме, а днесь собі то знова припоминаме, же славиме 10 років взнику Світового конгресу Русинів. Честно ся мушу признати, же перед десятьма роками на першім конгресі в Меджілабірцях єм не вірив, же ся дочекаме події, яков є шестый конгрес. Ясно, же первісна ідея з року 1990 організовати регуларны світовы конгресы Русинів рефлектовала реално екзістуючу потребу. Наша сполочна вдяка і оцінїня належать выпыткым, котры як першы уважовали о створіню світового конгресу. Дотеперь не знам, хто конкретно пришов з таков думков, але к тому ся верну пізніше.

В сучасности не славиме лем десяты народенины нашого світового конгресу, днешній конгрес є зарівно першый, якый ся одбывать в двадцять першім сторічу і в новім тірячрічу. То є уж само о собі добре діло. Чом? Бо 20. сторіча в общім было планым періодом про людство а окреме про Русинів. Уж в 1914 році, на порозі першой світовой войны, тісячі лемківскых Русинів депортовали до інтерначного табора в Талергофі. О три десятьріча пізніше чекала нашых лемківскых братів інша гірша судьба, кедь почас трьох років (1945-1947) были выпыткы выгнаны зо своїой карпатскої домовины. То значіло про бівшу часть Лемків непереставне выгнанство в „чуджіні".

Але то не є выпытко. Конець першой світовой войны приніс глубокы політічны зміны, котры вплынули на выпыткых Русинів. Кінцьом споминаного часу ся розпала габсбурґска монархія і Русины ся дістали до ситуації, кедь взаємно были пороздільованы гарніцями пятьох штатів. Правдов є, же хоць політічны а главно економічны условія в передвойновім Ракусько-Угорську были про Русинів тяжкы, жыли холем ведно – в єдним штаті. Слободно і волно, без того, жебы мусили перекрачовати границі меджі штатами, могли ся рушати по обидвох схылах карпатскых гор а путовати і до Войводины. По першім неприродным розділіню історічної території Карпатскої Руси в 1918 році наслідовало вытворіня далшых розділюючых штатных границь в 1945 році а потім зась в році 1993. Поки на зачатку двадцятого сторіча жыли выпыткы Русины в єдним штаті, на його кінци ся нашли в семох. Выпыткы знаме, же тоты границі окліщовали народный погыб Русинів, якый бы в інакшых условіях ся реалізовав в просторі цілой їх карпатьскої домовины. Много років, окреме в часі комуністічної еры по другій світовій войні, такый черезграничный погыб быв тяжкый, або ся нияк не дав реалізовати. Далшым наслідком такых, повів бы-м штучных, неприродных ділінь, є взник і розвой одлишної політічної менталіты. Наприклад нихто не похыбує о тім, же штыридцять років советьскоґо комуністічного тоталітарізму запричінило, же Русины з Підкарпатя роздумують і реаґують на ситуації інакше, як їх братя в сусідніх країнах.

Окрем розділіня до пятьох а в сучасности до семох штатів, двадцяте сторіча значіло і велику страту на жывотах русиньскых вояків і цівілістів почас першой і другой світовой войны. Но двадцяте сторіча принесло іщі бівшу траґедію – войну против русиньскій душі. Як інакше мож описати то, же Советьскый Союз поставив русиньску народность мімо закон і же такый поступ ся імплантовав і до політікы остатніх країн з русиньскым жытельством, з вынятком Югославії. В тім бою против духа русиньскоґо народа неприятель вскутку выграв дакілько биток, а то в тім смыслі, же в асимілачнім процесі, ці уж в подобі українізації, словакізації або полонізації, ефектно елімінував многых Русинів. Але неприятель не выграв цілу войну. Доказом того є факт, же кедь ся в 1989 році розвалив комуністічный тоталітарізмус, нашло ся много Русинів, котры такой або поступно выступили на передній план в снагах назад здобыти свою народну ідентіту, а тым і свою душу.

А было то аж на самим кінцю 20. сторіча, кедь ся в середній і выходній Европі зачалю конечно розцвивати, світлю прилю в подобі революції в 1989 році. О чім ся перед тым не дало ани думати, нараз ся стало можным. Світовый конгрес Русинів ся зродив в тій новій ситуації. Наперед коротка познамка о зроді конгресу.

На зачатку своїх познамок єм назначів слідуючій вопрос: Хто пришов на думку першоґо конгресу? На дакількох місцях єм ся дочітав – а подобный погляд мають докінця і дакотры з ведучіх активістів конгресу, же думка Світовоґо конгресу Русинів взникла у професора Павла Роберта Магочія. Категорічно выголошую, же то не є правда. Ініціатіва вышла самі од Русинів в їх европскій Отчізні.

Кедь ем колись в новембрі 1990 р. дістав позваня на конгрес, быв ем праві так, як многы іншы, несподіваный планом реалізовати таку акцію. По десятьох роках бы могло быти хосенным, уж холем про історічну памят, дізнати ся, як то властно было. Інформовав ем ся у многых людей, але ясну одповідь ем не дістав, окрем едной. Тот конкретный сценарь ся одбыв приближно так:

Думка конгресу ся зродила прямо ту, в Празі, і походить од Др. Івана Парканія, бывшого порадці у вопросах підкарпатьскых Русинів в Президентьскій канцеларії чесько-словеньского президента. Даколи в році 1990 ся Др. Парканій радив о думці конгресу з далшым в Празі жыючім Русином, Рудольфом Матолом, котрый ся тогды выбрав на выходне Словеньско, до Войводины і на Підкарпатьску Русь, жебы вопрос продискутовава з Русинами, жыючіма в даных трьох областях. Первісный замір быв зреалізовати першый конгрес на Підкарпатьскій Руси, але кедь ся указало, же уряды совєтьскей Україны не суть нахылены такій ініціативі, здало ся, же буде ліпше зреалізовати місто того конгрес у посткомуністічнім Чесько-Словеньску, пресніше в Меджілабірцях, де дакотры містны Русины сімпатізовали з тов думков.

Споминам тот первісный сценарь о заложіню конгресу не зато, жебы ем ініціовав контроверзії о початках конгресу, як ся они обявили на ославах десятой річніці Русиньскей оброды на Словеньску приближно перед роком, але скоріше зато, жебы ем выпровоковав остатных памятників, жебы потвердили ці може доповнили сценарь Парканія-Матолы, або жебы пришли з алтернатівнов верзійов. Світовый конгрес Русинів є, конець-кінців, важным аспектом русиньского народного возрожденія, зато бы сьме у вопросі його взнику мали мати ясно.

Тото не є вгодный час ани вгодне місто говорити о тім, што конгрес досяг почас першых десятьох років свойой екзістенції. Є то робота про історіків і далшых позорователів русиньскей сцены, котрых кількость так в русиньскій Отчізні, як і за ей границями все росте. Але притім бы сьме мали спомянути вызначный успіх, котрый конгрес досяг, а то при двигаючім ся народностнім усвідомльованю і наростаючій престижі Русинів як самостатной народности в рамках шыршой европскей і североамерицькой комуніты. Конець-кінців, не забывайме, же перед десятьма роками не ідентіфіковав Русинів як окремый народ ниякый штат ці мімовладна організація (з вынятком Югославії). Іншыма словами повіджене, в общій свідомости Русины не екзістовали. Од року 1989 політічны і научны кругы в рамках Европскей уніі, як і світовы медії, враховано ведучіх меджінародных друкованых органів, якыма суть Le Monde, Die Frankfurter Allgemeine, The Manchester Guardian, The New York Times ці New York Review of Books, вшыткы акцептують екзістенцію окремой русиньскей народности як факт. Колинебудь представителі влады, научны прановници або медії дискутують о проблематіці русиньского феномену, часто ся як потверджіня екзістенції того окремого народа споминать якраз Світовый конгрес Русинів.

Екзістенція Світового конгресу помогла мобілізації русиньскых дій і в Северній Америці. На першім світовім конгресі в 1991 році ем ся ганьбив за американьскых Русинів, што ем отворено повів, бо проявльовали лем малый або цалком ниякый інтерес о судьбу домовины своїх предків. По десятьох роках можу з радостьов выголосити, же моє чувство ганьбы ся змінило на чувство гордости. Американьскы і канадьскы Русины подарували фінанції на підпору культурных актівіт, научных конференцій і на выдаваня русиньскых книжок і новинок. Подаровали книжкы і мікрофільмы старовинной пресы на універзітны програмы, зложыли цінy на оргіналный русиньскый літературный твір і припомогли кампанії в звязи із списованьом жытельства на Словеньску і Україні в році 2001. Але може найвеце сил было выналоженых в области гуманітарной помочі, главно у формі ліків, котры были посланы на Підкарпатьску Русь. Дакілько організацій американьскых Русинів і окремых людей подарувало коло 2,5 мілліона доларів на лікы і медициньскы потребы.

Як кажда нормална орагнізація, і Світовый конгрес Русинів такой по своїм взнику собі становив дакілько цілів. Александер Зозуляк, шефредактор вызначного часопису Русин, недавно указав на факт, же конгрес досяг так успіхы, як і неуспіхы. На другім боці, вірю, же почас першого десятьріча екзістенції світового конгресу, так як і в русиньскім руху, котрого є конгрес інтегралнов частьов, выразніше переважують якраз успіхы. Найважнішый є факт, же Русинів ці уж де юре, або де факто, поважують за окрему народность у вшыткых країнах, в котрых жыють, у вшыткых, окрем едной. Тот выняток є призначный, затоже є то якраз Україна, де в области Підкарпатьскей Руси жыє переважна векшына Русинів.

Але є вгодне приписовати неуспіх світовому конгресу лем зато, же сучасна незалежна Україна іщі все не узнала Русинів за окрему народность? А значіть то, же Русины не екзістують лем зато, же їх не узнає Україна? Не забывайме на едно: Русины екзістовали в Карпатах, кедь тоту територію справовав еден штат. Русины екзістовали, і кедь го замінило пять, пізніше сім штатів. Іншыма словами, штаты ся формовали і зникали, но народ зістав. Скоріше або пізніше Україна ся вырівнать з релітов. Также не потребуєме поважовати то, же Україна не узнає Русинів, за неуспіх світового конгресу або за недостаток

„Боб" – як Проф. Магочія зовут близькы знаемы – потрафит быти не лем „академічний". Фото ту і на стор. 17: С. Михалжкі.

русиньского руху. **То, же Україна не узнає Русинів, є проблемом України, не проблемом Русинів** (підкр. Ред. „Б"). Русины были і будуть, без огляду на то, котры поблуджены інтелектуалы або штатны штруктуры їх будуть або не будуть узнавати.

Але значіть то, же робота конгресу є по десятьох роках докінчена? В ниякім припаді. Довольте мі зато, жебы-м ся з вами поділив декількома думками, о котрых собі думам, же бы ся мали стати задачами світового конгресу в його наступнім десятьрічнім періоді. Задачі бы ся мали розділити до трьох областей: (1) адміністративны діла, (2) молодежны активіты, (3) обчаньскы активіты.

Покы іде о першу задачу, адміністративны діла, ем згодный з Александром Зозуляком, же світовый конгрес мусить быти офіціално регістрованый в конкретнім штаті. Тот штат бы припадно міг сучасно быти місцьом, де бы быв створеный банковый рахунок з цільом створити конгресовый фінанчный фонд. Недавны пробы вытворити такый фонд, як ся то пияло на четвертім і пятім конгресі, не были успішны.

Окрем того обявлять ся вопрос статусу організаций мімо семох закладаючіх членів. Суть меджі нима Сполочность німецько-русиньского приятельства в Миіхові і Карпаторусиньска сполочность в Москві. Мінімално председове обидвох тых асоціованых організаций бы мали быти автоматічно позваны як офіціалны гості на каждый світовый конгрес а може і як позоратері на засіданя світовой рады. Высловуєме надій, же в блізкій будучности єдна з асоціованых організаций буде з Румуньска. Скоро десять років пробуєме надвязати контакты з Русинами з той країны. Минулы пробы ся скінчіли неуспішно. Днесь маме меджі собов двох Русинів з мармарошской области. Надіємеся, же они розумітять, же світовый конгрес репрезентує погляд о Русинах як окремій народности, нелем галузіі даякой іншой народности, і же они самы можуть помочі сформовати в Румуньску таку організацію, котра бы даньыи погляд приняла за свій і пропагувала го.

Односно другтой задачі, молодежи, пропоновав бы-м, жебы світовый конгрес перевзяв ініціатіву при організованю світового фора русиньской молодежи, котрый бы ся одбыв за два роки в звязи з наступующым конгресом. О точній подобі пропонованого молодежного фора бы мали выріщити самы молоды люде (мімоходом, „молоды" бы мало значіти таки, котрых вік не перестяг 30 років). Світова рада бы мала скликати ініціачный координачный выбор молодежы зо вшытких або переважной бівшости країн, в котрых жыють Русины, а в даліших двох роках найти фінанції на заплачіня режії (транспорт і уквартерованя) участників споминаного Першого світового фора русиньской молодежы, якый бы ся одбыв в звязи зо 7. Світовым конгресом Русинів.

Наконець є ту третя задача, обчаньскы активіты. Маю на увазі факт, же в даліім десятьрічнім цікли світовый конгрес бы мав быти активнішый в заставаню ся за русиньскы інтересы в медзінародній области. Значіт то, же пропоную політічну активіту? Слово на высвітліня. Знаме, же декотры членове світового конгресу і його світовой рады в минулости хотіли, жебы наша організація в своій оріентації ся стала веце політічнов, главно жебы розвинула тиск на Україну в ділі реалізації автономіі на Підкарпатьскій Руси. Такым членам бы-м повів тото: Кедь хочете робити політіку, робте політіку. Вытворте солідны політічны організаций. Дайте ся звольнити до сільскых, містьскых і областных рад. В каждій країні зорганізуйте групу людей, обчанів, котра буде слідовати цілі декотрой із законных політічных партій. Бо барз рідко успокоіна медзінародна організація потребы даякого народа. Не чекайте, же бы Споєны народы, Европскый парламент або хоцькотра мімовладна організация вырішыла проблем політічной захраны Русинів на Підкарпатьскій Руси або десь інде у світі. Не стане ся так.

(продолжыня наступит)

СЕМАН МАДЗЕЛЯН

(продолжыня зо стороны 7)

Семан Мадзелян тіж лишыл своє коіне і зачал писати чыстіцько по лемківскы. *Лемківском Сторінком* „рядил" уж товды Анатоль Кобеляк, „добрий хлоп, хоц Українец" (тіж з преконаня). Значыт – рядил на кілко міг, бо вшытко єдно товды, як все, лемківска компанія в українській армії выжше оного підскочыти не могла. Та *Лемківска Сторінка* была крас, богата, інтересуюча. Дуже авторів, шувні направду добрых, серед них на барз почесным місци Семан Мадзелян.

...Та *рокы течут як гірскы воды і про опрышків дощ осінній уж лем сломины выводит* – же зацитую по лемківскы Антонича. На одродительскій фали 90. років выкопано з „Нашого Слова" Кобеляка. Зрештом – ци не бракло бы му без того крыл, кєд зо *Сторінкы* втекли мало не вшыткы тузы. Та хоц про Семана Мадзеляна, котрий остал вірний *Сторінці* до днес і, як знам, остане – добрі бы было, жебы остал в ній і Анатоль. Може переконал бы Сусіда Семана – же мимо одродительскої фалі, трудно назвати одроджыньом днешню манєру писаня. Ходит мі очывидні о саму ґраматычну страну.

Бо Семан Мадзелян, коли ходит о сам зміст писаного, дале порушат серце, змушат до найґлубшых пережыть. Жаль лем што часом трафлят ся Му ввойти до ближніх і шануючых Го душ дакус за міцно. Жаль – адже мы до Його сьвітогляду не мали ниякых претенсий (што, здає ся, дост выразні представил єм в тым писаню). За вітцями нашыма, мы, дакус молодшы, давно „выбачыли" Му його вышневе залюбліня. І мило бы нам было, кєбы і Сусід Семан „дарував" нам наше пізриня на Зелярку і Лемковину. Любов, як то бываї, кажда дакус інакша, най остає вшытко єдно ЛЮБОВІЮ. Котру вшанувати ся належыт.

І того – зо вшыткыма найліпшыма жычынями – прагну жычыти Семанови Мадзелянови Сусідови при нагоді достойной жытьовой річниці. І кєд ся оне сполнит, товды допише ся і мій, осінній уж, верш.

Петро Трохановскій

СЕМАН МАДЗЕЛЯН

Быча покута

Сам не знам чого акурат той ночы приснила ся мі Зелярка, кєд през цілий ден з моїм приятельом імали зме рыбы в озері Онтарийо, і так єм был заінтересуваний том розрывком, што ани на мысель мі не пришла моя рідна Лемковина.

Што могло в глубокым сні пренести ня аж на сам вершок той горы – то юж нияк не можу сой пояснити, але о єдным єм ся переконав, же чым єм дальше од рідной землі – то тым краще виджу єй в снах. Єст така приповідка, котра повідат, же „воека до ліса все тягне" і лем тоты слова можут оправдати хронічну тугу за втраченыма чудовыма Карпатами. Безперечно сут на сві́ті такы самы гарды горы, а дехто твердит, же іщы кращы (я того не повім), але як ся чловек в них не родив і не выховав – не можут мати они того символу, котрому на імя любов.

Дахто повіст, же то непотрібний балясt для сучасної людины, котра повинна принимати жытя так, як його диктує гнесьній цивілізуваний сві́т. Може то і добре для чловека без душы, або інакше, материялісты, котрий в погони за земскыма благами затрачат свою найкращу прикмету людскости.

Повна вартіст нашого жытя єст лем втовды, як ся жыє в рідным краю і разом з ним зносит ся його долю і недолю. Чужына зас, хоц бы найліпше ся вам там вело, остане лем на все покутом, котра не ма над вами совісти. Але все іщы найдут ся люде, котры того не розуміют, і часто з доброй волі поповняют над собом насильство, чого потім до кінця жытя жалуют. Чужыну може добрі видіти лем туриста, науковец, літерат ци поета, котрий перебыват ту часово, і має надію повороту в рідний край. Без той надії праві вшыткы люде чуют ся понижены і терплят на тяжку хвороту, котрій імено – туга. Отож тота туга єст глубоко закодувана в психіці каждого выгнанця і добровільного емігранта, і мимо його волі проявлят ся часто в снах, котры аж до болю переслідуют людину.

Снила ся мі Зелярка. Дармо бы сте глядали на малі званя той горы, бо в польскомовных туристичных выданях фігурує як „Явоже". Ци така была єй правдива назва? За мойой молодости вшыткы навколишні мешканці звали єй по давному – Зелярка. Приведу ту ситуацию з пізной осени 1914 року, як до нашого села пришла перша патроль росийского войска і вымагала од війта, Яцка Габуры; жебы ім дав провідника на гору Явоже, але війт николи не чув о такій горі, і повів же такой горы в нас нєє. Офіцер, котрий мав перед собом мапу, вдарив війта по лици, же не хоче здрадити австрийску таємницю.

Кілько то юж раз снила ся мі тота гора од 1947 року, то юж не памятам, але знам, же веце раз як прожытых років на чужыні. Звычайна гора, як поздовжна окропечна копа сіна, літом зелена, осеньом і зимом кус поруділа з велькыма плахтами білых полян. З єй, втовды лысого вершка (бо тепер вшыткы поляны засаджены лісом) добрі видно было, далеко на сході, мурувану церкву в Ізбах, а на полудни синів довгій хырбет Креницкой Яворины. На заході зас, як на долони, видно было Новий Санч, і далеко, кус на полудньовий захід, блищали контуры скалистых Татрів. На півночы, під самым єй порогом дримало старинне містечко Ґрибів, з його непропорціонально величавым рынком, костелом, і зараз в його сусідстві, якбы в його тени, красувала ся трибаньна церковця східнього обряду. Видно было одталь дуже так лемківскых, як і пяцкых сіл, розположеных по долинах і горах того мальовничого регіону.

Може зато полюбив єм тоту гору, же юж в дітиньстві наш учытель , Михайло Гуцалюк, водив нас ту на сам вершок на прогульку, і справляли зме ту незабыты „Гаіекы". А може зато, же як єм юж підріс – то возив єм одталь тяжкє букове дерево. А може прото, же пас єм ту коровы і збагнув вшыткы таємниці той чудовой горы. Знав єм, же в Чорным Лісі єст царство малин і черниц, але гриба ту не найдеш. Зато в Дубовій Долині по дощах зберай іх кілько занесеш. Знав єм де мают свої норы лисы, борсукы. Знав єм, в котрых дуплях водят ся жовны, пугачы, вєвіркы ци іншы лісовы мешканці. Я знав, адже о дикых пчолах высоко в очку старой ялиці. Гасив єм спрагу в криштальным джерелі на Бычій Покуті, што то повідали стары люде, же хто єй буде часто пив – мусит одыйти на чужыну.

Но, і так ся стало. Остав ся лем сон...

Гора Зеляска, вид ск знад Фльоринкы. Фото: Сусанна Михаляцкі. Осін 2001

ВАСИЛЬ СОЧКА-БОРЖАВИН

Дашто из нашой историі

(скорочено)

Не Француз я, не Швед, не Татарин,
не Грузин, не Латыш, не Литвин,
не Украинець, не Молдаванин,
але сын Подбескидных долин!

У краях нашых Дакы ходили,
а потом император Троян,
Маркоманнов и Квадов тут били
легіоны отважных Римлян.

Марк Аврелий имперіи славной
дав білиньку солотвинску соль,
а невинность дівчат нашых давных
обесчестив Атилла король.

Жыли Келты в Мукачеві славном,
под Ловачков, пониже Карпат,
и над Латорицьов стародавнов
продавали табак и дівчат.

Тут ходили-бродили Авары –
воду пили из нашых криниць,
но Хорваты и давны Болгары
заселили наш Край накониць.

Быв тут Мондич и Фантич, и Коста,
и Станкович, Янкович – у нас,
и Словінцюв у нас было доста:
Сітар, Жупан и Гашпар, и Мраз.

Были Сербы и были Хорваты:
Томич, Горват, Митрович быв тут;
и типирь ищи в нашых Карпатах
сиєї прузвища дале жывут.

Є в Болгаріи родич Иванчов,
были Гоца, и Калин, и Стан,
є и Цолан, и радванскый Бачов –
наші прузвища знає Балкан!

А у Ганичках кулько білявок
мали имня русинскых Илян
и зрумуненых Лян, ци смуглянок –
темнобровых болгарскых Лилян.

Были Чехы у нас и Мадяре –
признавали русинскый народ
и вели себе не як Татары,
не паскудили Отчый мой Род.

Прото людям и я нести мушу
мого нянька русинску любов,
бо не маю саклічену душу,
бо у жылах Духновича кров!

В попереднім номері „Бесіды" бракло нам місця на омовліня новых выдань. Назберало ся отже шувні залеглости. Вшыткых, бодай важнійшых позиций, не даст ся і так омовити (зо Сьвітівого Конґресу Русинів привюз єм парунадцет цінных книжок), та хоц лем коротко деякы з них представити належыт абсолютні. І так, за порядком, значыт часом выданя:

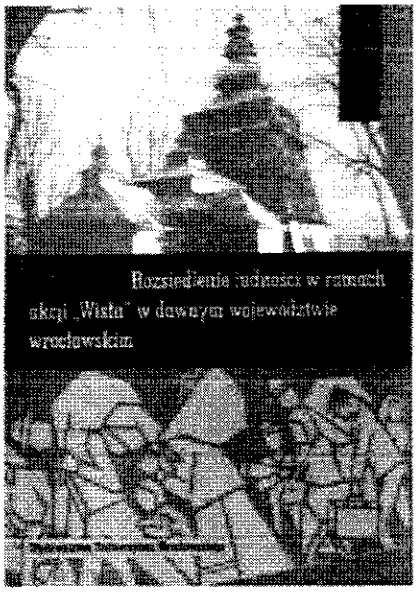

Jerzy Żurko, ROZSIEDLENIE LUDNOŚCI W RAMACH AKCJI „WISŁA" W DAWNYM WOJEWÓDZTWIE WROCŁAWSKIM. Opracowanie materiałów źródłowych, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego 2000, str. 238 + mapy, ISBN 83-229-2071-7

Книжка выдана, як видно, іщы в 2000 роци, але до нашых рук трафила лем перед парома місяцями. Автора знаме як публіцисту выдань другого (підземного) обіґу іщы з років першых бортняньскых Ватр, знаме од барз доброй страны. Ту выступує як науковец, до того – як інформує піднаголовок – Opracowanie materiałów źródłowych – не в якісий шырокій социолоґічній инвенции (хоц книжку осмотрено зашоруваньом „Socjologia"). Як сам во вступі гварит: *Nie interesuje mnie, jak realizowano akcję „Wisła" na Dolnym Śląsku (dawne woj. wrocławskie obejmowało Dolny Śląsk niemal w całości), a tylko jeden z aspektów tej realizacji – szczególnie pod względem geograficznym i częściowo socjologicznym.*

Є то отже книжка фактів. Кєд же ходит о структуру книжкы, представлят ся она так: По вступі Автор окремыма повітами (товды до вроцлавского воєвідства входила тіж полудньова част днешнього любуского воєвідства) аналізує в хронольоґічным порядку транспорты переселенців, з іх нумерами і датами як тіж одкале приіхали і де остали „роздиспонуваны". І ту зазначыти одраз треба што даны тоты сут неполны. Не нашол єм бо нашого села – Білцарева (на інчы не мал єм часу звертати докладнійше увагы). Дата транспорту нр R. 262, якій выіхал з Ґрибова 1 липця 1947 р. підходила бы ту, але (як зазначено) были то мешканці Полян. Кєд бы зас припустити што получено оба села, число 52 родин є за низкє (тото саме мож однести до транспорту з фльоринчанами – 50 родин – якій выіхал два дни скорше). Не нашол єм тіж своіх селян в „Анексі" якій становит такой половину книжкы і де (м.ін) в оддільным выказі транспортів подано аж і назвиска, аж і даты, ци лем рокы, народжыня голов переселеных родин. Шлід єдносельчан мож єднак найти (кєд має ся в тым власне розознаня) в розділах з повітами, де представлят ся окремы ґміны, в якых розселено транспорты. Та односит ся тото лем до самого выхідного стану, не вчислюючы переміщыны котры наступили онедолга по прибытю переселенців. Тым способом не найдете (тіж і на малах якы поміщены сут на кінци книжкы) нп. Чмеля – шувного скупліня Лемків, а при тым Шкляры Ґурны фіґурувати будут серед важнійшых, хоц были ним барз коротко.

Не сут то очывидні увагы під адресом Автора – хвала му за то што зробил, диспонуючы тым чым міг і якій профіль працы принял уж в заложыню. Є то лем міцна суґестия адресувана наступным дошлідникам. В тым і спосеред Лемків. Бо колиси треба ся за тото взяти.

Высылкову продаж книжкы провадит: Dział Marketingu Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o. 50-137 Wrocław, pl. Uniwersytecki 9/13, tel./fax (071) 3402735, e-mail: marketing @ wuwr.com.pl

Катерина Русин, ОБЕРЕГИ БЕСКИДІВ, Книга про Лемківщину, МПП „ТАЛЯ", смт. Брошнів, 2000, стор. 172, ISBN 966-7740-33-1

Хоц піднаголовок книжкы („Книга про Лемківщину") выразні має на думці поінформувати чытача по якых територияльных і духовых просторах має він можливіст походити – не є то з певністю книга про Лемківщыну. Та Авторка (народжена в селі Струбовиско Ліского повіту) видимо має ся за Лемкыню. Прожываючы в Україні, свойому пересланю надає наголовок МОЛИТВА ЛЕМКИНІ. Не лем вартат а і треба зацитувати бодай кус з той молитвы:

Боже, дай мені сили прожити день сьогодньшній і день прийдешній, допоможи вижити на цій іншій землі, куди привезли мене і моїх дітей!

Господи! Молю і благаю Тебе, не дай пропасти мені і моїй родині, моїм людям, що пізно посіяли зерна священні; в літі веснують, а коли і що збирати будуть – не знають.

Боже милостивий! Зроби так, щоб сонце сходило і заходило, щоб світило всім людям і мені так, як сходило там, у Бескидах, в моїх рідних горах і долинах; (...)

Господи! Дай мудрости моїм дітям тягнутися до рідної землі своїх дідів і прадідів...

Ци мож не заслухати ся в тоту молитву? Ци мож не приняти ю за канонічну?.. А з другой страны – не застановити ся над феноменом, над магійом того лаґідного лексичні понятя ЛЕМКО? Кілко же то ближніх, споза медж Лемковины – споневераных, зґнобленых, понижены, лишеных Вітчызны прагне, декларує ся (тото другє дакус брыдше звучыт) быти Лемками? Стає ся то синонімічне! І хоц воліли бы мы быти щесливы нич синонімічны – ци, вшытко єдно, не повинни мы быти горды?!.. А кілко то Лемків з кырви і кости (лем з препаруваным мозґом) цурат ся званя ЛЕМКО?! (незручні мі, але припомну завзято, а без потрібной аналізы критикуваний в остатнім ча-

сі Мурянчын верш *Мы надлюде*). Кілко то Лемків Лемками сут лем товды, коли Лемками быти выгідно?

Обереги Бескідів то свого роду мініантологія культуры, так давнійшой як і сучасной, так захованой як і придбаной через творчу інвенцию Авторкы. Так загальнобойківской (хоц, як речено, Авторка має ся за Лемкыню, зас Лемковина то для Ней, видимо, терены аж по сучасны границі Украіны, а днешні, переселенчы місця замешканя /Брошнів і околиці/ то акуратні – што уж належно слушне – Бойківщына), як і рідносільской, як і родинной.

На дециизию о малым та щырым слові для той книгы вплынула, окрем духовых єй вартости, і дедикация Авторкы – *Бескідской Берегыні*. Отже Пані Катерина при цілій долгій літанії моіх талантів і заслуг (а знате – то пустого чловека ґыдзґат) назвала мя і *істинним патріотом – слов'янином*. Фактычні – такым ся чую. І дякую красні за достережыня.

Теодор Кузяк, ДОГАСАЮЧА ВАТРА, оповіданя і гуморескы з Лемковыны, Выд. „Наша Загорода", Криниця 2001, стор. 156, ISBN 83-910742-2-6

Выданий перед двома роками том оповідань і гумореcок *Давно то были часы* Теодора Кузяка омовлено в тій рубриці. Омовлено зо вшыткых можливых стран. В *Догасаючій ватрі* Кузяк є незмінні добрий. І добрі! Так для нашой літературы як і захованя кольорового, чудового, на жаль, одходячого сьвіта вітців.

Друга Кузякова книга ріжнит ся од першой тым, што є ілюструвана малюнками – другом пасийом Автора. І кєд мал бы-м на тоту тему, як непрофесионалиста, дашто речы – повім: барз приємна для ока, хоц меньше натуральна кольористыка. Вірне захованя деталів (што цінне для захованя уж реченого), але видимий брак вынутя перспективы. Єдным словом – предложыл бы-м Кузяка – писменника над Кузяка – маляря. Хоц на нашым дост порожнім в тым взгляді поли то тіж важна творчіст.

УТЦЮЗНИНА, читанка про недільні школы; Зобрав, ушорив, ґрафічно урядив Ігорь Керча, Будапешт 2001, стор. 192, ISBN 963 00 6045 2

Місце выданя годно ту быти зводливе, бо Ігор Керча – вірний сын Підкарпатской Руси, в ній прожываючий і для ней жыючий. Та кєд ся не даст выдавати там де ся не даст, мусит ся выдавати там де ся даст. Зрештом, чытанка, кажда чытанка, так барз потрібна в нашым одроджуючым ся русиньскым сьвіті, може і буде служыла не лем в краю выданя. ...Адже хоснуєме ю уж і мы, в Польщи, так в школі як і в публикациях для діти (пізрий – остатня *Лемківска Ластівочка*). Хоснуєме не лем зато же Автор-упорядник взял до увагы і нашу творчіст (Русенко, Докля, Мурянка), та за тото окреме му дякуєме.

А кєд сме при Лемковині, речы треба што шлідів нашых в чытанці веце. Найдеме в ній такой незнаного самым нам Александра Поляньского, єдного з братів Поляньскых, котры на зламі XIX і XX століть засыпували галицку пресу своіма творами. Найдеме в чытанці переклады творчости... бачваньскых *Русналів*. Речете – то не лемківскій шлід. По части так, бо взятий з выданой через Стоваришыня Лемків в 1995 році антології діточой поезиі *Мамко, куп мі книжку*. І так треба – спомагати ся взаимно, і тшыти ся – же спомочы ся можеме.

В чытанці Керчы найдеме, што очывидне, клясичных уж тузів русиньства як Довгович, Духнович, Павлович, Митрак, Годинка, Волошын, Кондратович, але і молодых творців – Юдіту Кіш, Сінді Маґочі, Петра Женюха, Осифа Кеселицю. Найдеме... Шандора Петефі, Зелька Зольтана і... Шевченка, Коцюбинського, Сингаївського. По русиньскы. І так треба! Адже мы ся не цураме. Хоц нас ся нераз цурають...

Нестор Репела, МІСЦЕ ПРИ СТОЛІ, Бібліотека Бесіды, Стоваришыня Лемків, Креница – Лігница 2001, стор. 76, ISBN 83-909730-5-7

Збірка вершів, о котрій – як єй редакторови – не до кінце зручні мі бесідувати. Зато повторю лем за собом, зо слова о Авторі: *Видіти бы ся могло, же всяка внутріщня чловеча сила-памят – на так далекій чужыні, без контактів з Джерелом, без імпульсів, яком кормит бодай ограничена совокупніст рідной культуры – годна ся уж была препапити, ай сполепити. Та раз ищы выявлят ся велика Правда – то запежне од чловека, або Чловеека, душы, або Душы!*

Прочытайте тоты вершы. Вартат! Книжку мож придбати під адресом СЛ або нашой редакциі. **(пт)**

(dokończenie ze strony 16)

Duchowe życie Łemków, takie pojęcia jak tęsknota, umiłowanie podeptano jednakże dawno. I uczyniliście to przede wszystkim Wy – Ukraińcy, czy raczej pseudo-Ukraińcy (bo mamy wielu wspaniałych przyjaciół – Ukraińców). Deptali i inni, ale działania innych można zawsze wpisać na konto „nieswoich". A nieswoim jako przedstawicielom wspaniałego gatunku homo sapiens deptać jest rzeczą dosyć naturalną. Wy, bracia względem religii i niemal bracia względem języka, tego czynić nie powinniście byli.

To nie my nie chcieliśmy uczyć się Języka Ojców przy filologii ukraińskiej. To Pani Filologia Ukraińska nie chciała nas z naszym Językiem widzieć u siebie. Poza setkami wypowiedzi potwierdza to również Pańska, Panie Horbal, wypowiedź względem *nauczania języka ukraińskiego z elementami gwary łemkowskiej*. Nasi synowie, Panie Horbal, pragną zachować Język ojców, nie elementy gwary.

To banał, co w tym akapicie pragnę przypomnieć, ale uczynić to z przykrością muszę. Pańska mowa o „autorytatywnych i niezależnych historykach" którzy *obalili tezę*... napawa mnie śmiechem. Nie tak dawno zamieściliśmy w „Besidzie" (2/59/ 2001) materiał o książce Hryhoryja Piwtoraka, który zupełnie nowym spojrzeniem widzi problem pochodzenia wschodniosłowiańskich narodów i ich języków. Innymi słowy – obala to, co obalili „autorytatywni i niezależni" okresu przyjaźni narodów Związku Radzieckiego z narodem polskim. I, żeby skończyć z banałami – nie tak odległy to czas, kiedy Rosjanie *łaskatielno* nazywali Ukraińców *Małorossami* i zupełnie nieodległy uznania macedońskiego za język. Wielu Bułgarów do dziś ma względem tego wyraźne obiekcje.

Ślązacy – as atutowy Ukraińców w ich zagrywkach, w licytacji Łemków na polskiej scenie politycznej. Nie do dawna w tej talii byli jeszcze Kaszubi, ale ci uporządkowali już sobie (prawie) językowy status, więc pozostali Ślązacy, no – czasem jeszcze Górale. Tylko że takie analogie są nie na miejscu. W przypadku Ślązaków, przy całym dla Nich szacunku, trudno mówić o jakiejś kilkuwiekowej tradycji własnego (w autonomicznym rozumieniu) piśmiennictwa, literatury, szkolnictwa, pedagogiki. Wiem – o poczuciu własnej odmienności nie tylko język decyduje, czasem w ogóle nie decyduje. Wszakże mówimy tu przede wszystkim o języku. I uważając, że temat – jak na dzisiaj – został już wyczerpany, zwrócimy uwagę na (rzec by) polityczne aspekty Pańskiego pisma.

Nas nie *niepokoi*, a śmieszy (bo kogo by nie śmieszyło) zastraszanie Polski łemkowskim problemem. Troszczy się Pan, nie chce, *aby taka szkodliwa polityka była realizowana kosztem Polski w interesie strony trzeciej* (podkreślenie moje – P.T.). A kogóż, przepraszam, ma Pan na myśli? Posiłkując się logiką, chodziłoby o Rosję. Bo studiujący własny język przy rosyjskiej filologii Łemkowie mogliby być zaczynem 5 kolumny? Nie obawiaj się Pan. Po tym co nam uczyniono nie stać nas nawet na 55 kolumnę. Zresztą marne mamy tradycje w tym względzie.

Wdzięczny byłbym (bylibyśmy) Panu jako Wielkiemu Dysydentowi, gdyby Pan, zamiast na bzdury, zwrócił Panu Premierowi uwagę, że czas już nadszedł, by Łemkowie mogli wrócić na Ojcowiznę. Bez względu na to jak widzą własną tożsamość. Bo kochają i tęsknią jednakowo... O, wtedy pokłoniłbym się Panu *czapką do ziemi*.

Pan, wraz z całym zastępem wyrosłych na sowieckim gruncie (dysydenctwo, dla którego mam szacunek oddzielny, niczego tu nie zmienia), wraz z wychowankami UTSK, bez potrzebnej analizy, każde działanie naszej łemkowskiej strony widzicie jako polską intrygę. (Tu przypomniała mi się scenka rodzajowa z sowieckiego okresu, którą Pan, jako dysydent, odczuć potrafi. - Nauczyciel pyta Wanię: *Skaży mnie, Wania, czto twoj papa dielajet, kagda wozwratitsia s raboty?* Wania odpowiada: *Nu, papa siadiet, wzdochniet*... Już na drugi dzień papa Wani powędrował na białe niedźwiedzie. Za westchnienie.)

Wy nawet nasze westchnienia widzicie jako polską intrygę. Nie dostrzegacie naszej własnej woli, naszych pragnień, naszej miłości. Ale nie osądzamy Was za to. To nie Wasza wina. Wycierpieliście zbyt dużo, byśmy mogli odważyć się na osądzanie Was.

Nam było trochę łatwiej. Nie dzięki osobliwej trosce sąsiadów, a przez większą językową, kulturową, religijną odmienność, która zawsze i wszędzie jest czynnikiem mobilizującym. Zachowaliśmy język. I w tym miejscu – powiedz nam Pan – jaki odsetek Łemków w Ukrainie (bodaj to nazwać i gwarą) go zachowało, 2%, 5%? A jeśli nawet wliczyć w to i jakieś nieokreślone ukraińsko-łemkowskie koine – jak długo ma ono szanse przetrwać? Pan dobrze wie, że w warunkach diaspory przetrwać może jedynie język. Język chroniony sytematycznie poprzez szkolnictwo, z akademickim włącznie. Gwara na poziomie akademickim może być przedmiotem historyczno-lingwistycznych dociekań, analiz. Zaś na poziomie „Watry" czy „Łemkiwśkych Dzwoniw", na poziomie dywagacji o wspólnych korzeniach, na poziomie nieokreślonych deklaracji pomiędzy gruszką a pietruszką, może być jedynie dobrowolnym umieraniem.

My nie chcemy być historią. I to, co czynimy, nie czynimy z jakiegoś widzimisię (że intrygę polską już pominiemy), z własnej pustej dumy, a z konieczności. Konieczności, która jest miłością i powinnością. Wobec Ojców, którzy przenieśli nam naszą *besidę* przez wieki (abstrahując od tego czy była gwarą czy językiem). Dziś ona m u s i być j ę z y k i e m, by ją zachować, ponieść dalej.

Czy nam się uda? Nie mamy wprawdzie prezydentów ani premierów, których moglibyśmy dla wymiany posłać czas od czasu tam, gdzie trzeba, ale spróbujemy. Spróbujemy wytrwać! W imię... Ojców!

...I czytać będziemy dalej, Panie Mykoła, Pańskie wiersze. I śpiewać będziemy dalej Pańskie cudowne *Łemkiwśky cmyntari*. Smutne to, ale Nasze. I nasze – bo smutne.

Z szacunkiem

Członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków,
redaktor naczelny dwumiesięcznika „Besida",
dziś jednak prywatnie, we własnym imieniu –

Petro Trochanowski-Murianka

Tematyczną informację czytaj na sąsiedniej stronie ☛

Informacja

Starania o rozwój studiów łemkoznawczych na Uniwersytecie Jagiellońskim były czynione od co najmniej dziesięciu lat. Kiedy w styczniu 2000 roku ówczesny Zastępca Przewodniczącego Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Poseł Wojciech Hausner na prośbę Stowarzyszenia Łemków zwrócił się oficjalnym pismem do IM Rektorów dwóch krakowskich uczelni – Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Pedagogicznej – z zapytaniem, czy nie widzieliby możliwości utworzenia przy którymś z funkcjonujących w ich uczelniach instytutów slawistycznych jednostki badawczo dydaktycznej w zakresie języka łemkowskiego, Rektor UJ Prof. dr hab. Franciszek Ziejka odpowiedział przecząco, Rektor AP Prof. dr hab. Michał Śliwa odpowiedział twierdząco. Odpowiedzi obu Panów Rektorów zostały sformułowane po zasięgnięciu przez Nich opinii w stosownych instytutach slawistycznych. UJ-owscy ukrainiści nie widzieli możliwości rozwoju takich studiów. Natomiast Rada Naukowa Instytutu Filologii Rosyjskiej AP uznała, że możliwe jest wprowadzenie studiów w zakresie języka łemkowskiego na zasadzie analogicznej jak funkcjonujące tu już od kilku lat połączenie studiów rusycystycznych z germanistycznymi. Jest to forma tzw. podwójnej filologii, oparta nie na pokrewieństwie czy podobieństwie studiowanych języków, lecz na daniu absolwentom szerszych kompetencji filologicznych i możliwości na rynku pracy.

Ta pragmatyczna, a nie polityczna przyczyna, a od strony łemkowskiej jedyna dana im możliwość, zadecydowały o obecnym kształcie organizacyjno-instytucjonalnym studiów w zakresie języka łemkowskiego.

dr Helena Duć-Fajfer
adiunkt w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej UJ
adiunkt, wykładowca języka łemkowskiego w Instytucie Filologii Rosyjskiej AP

Szanowni Państwo,

serdecznie dziękujemy za bezpłatny abonament dla naszego „Koła zainteresowań Europą Środkową" i tak szybką reakcję na naszą prośbę.
„Besida" jest bardzo ciekawą publikacją i wypełnia wspaniale nasze zbiory czasopism. Możecie być Państwo pewni, że „Besida" jest czytana w Jenie z dużym zainteresowaniem i radością.
Z serdecznymi pozdrowieniami,

Kay Hammer
TULZweigbibliothek Slawistik
IG Mitteleuropa, Jena

Шановний Пане Петре!

Сердечно вітаю Вас з Різдвом Христовим і Новим Роком. // Ще раз дякую за гарні дарунки і з великою приємністю згадую про подорож по Вашій чудовій Лемківщині. (...) Як будете у Львові, навідуйтеся до нашої консерваторії і Богословської академії.
Всього Вам доброго –

Юрій Ясіновський
Львівська богословська академія

Redakcja „Besida"
Szanowny Pan Piotr Trochanowski

Serdecznie dziękuję Redakcji „Besida" za przysłany mi nr 5/2001, w którym bez trudu odnalazłem miłą i sympatyczną recenzję mojej książki „Wspomnienia z życia Smereczan koło Dukli". (...)
Zaraz na wstępie pragnę Pana oraz wszystkich moich Czytelników przeprosić za nieskoordynowanie na czas błędów i przekłamań komputerowych. (...)
Dziękuję całemu Zespołowi Redakcji „Besida" za reklamę mojej książki. Dwumiesięcznik „Besida" przypadł mi do gustu. Postanawiam być jego stałym czytelnikiem. (...)
Łączę wyrazy szacunku dla Pana Piotra oraz całej redakcji „Besida".

Aleksander Chudyk
Nowogard

Христос ся раждає –

(...) О, дорогій Брате, не находжу інчых слів як лем тото найміньше і найдорокше та і найвічливішє велькє Вам „Боже заплат" – щестя, здоровя і довголіття за Ваше миле і дороге одношыня ся до нас і про нас клопоты і вытраты та і затрудніня – печатаня а і посылкы книжечкы на мое імя – „Місце при столі".
(...) В суботу 5-го січня достали мы тоту – Вам клопітливу, а нам напречуд дорогу і радіозну – нашого Лемківского Слова посылку. І на нашій, і не лем на нашій совісти лежыт жытя Лемковины. Там є Вас – представлям си то так – може і лекше, а ту є нас тяжкуват, но але тоты то Вашы посылочкы, подарочкы зо съвітлом нашого родимо Лемківского Слова осьвічують наше затуманене жыття. І тераз тіж пішли тоты книжечкы по хыжах, чытают іх Лемкы і Украінці, і Русскы і некотры сварят, же то до іх мовы тоты слова підходят і барже вшытко зрозуміле єст – хто си хце го зрозуміти. (...)
Вшыткого доброго Вам. Бывайте з Богом здоровы і щесливы. Ваш

Нестор Репела
Є-Миколаївка, Донбас

Барз красні дякуєме Вшыткым за (поміщены ту і непоміщены) листы. Деякы, до котрых конечным буде ся одвезти в такій ци іншій спосіб, поміститме в наступным числі „Бесіды". А тераз лем з цілом автентичном щырістю щестя жычыме Вшыткым, і Лемковині, і Украіні, і цілому доброму Сьвіту. Най ся Вам і нам докаже тот Новий 2002! – Редактор.

Думкы великых

Ліпше не одзывати ся нияк і здавати ся глупым, нич одозвати ся і розвіяти всякы вантливости.

Марк Твен

Люде родят ся рівны, але тіж родят ся ріжны.

Еріх Фром

Здоровий розсудок може заступити такой кажду ступіń осьвіты, та жадна осьвіта не заступит здорового розсудку.

Артур Шопенгауер

Пробнемом нашого віку не ест бомба атомова, лем серце людскє.

Альберт Айнштайн

Краса ест для жінкы важнійша од інтеліґенциї, бо мужчыні легше приходит смотриня нич мышліня.

Марлєн Дітріх

Каждий ест такій якым го сотворил Бог, а часом навет ґірший.

Оскар Вільде

Кєд видиме уж лем тото, што хочеме видіти, осягнули мы духову шпіпоту.

Марі Ебнер-Ешенбах

Зневагы то аргументы тых, котры не мают аргументів.

Жан Жак Руссо

Теперишніст то стан медже старыма добрыма часами і зоряном будучністю.

Жарко Петан

Пияві щестя не дают. Аж закупы.

Марилін Монро

Жадного геройства не даст ся заслянувати, може ся оно лем притрафити.

Карел Чапек

Не даст ся жыти для каждого, особливі не даст ся жыти для тых, з котрыма жыти ся не даст.

Йоган Вольфганґ Ґете

ОБ'ЄДНАНЕНКО І СТОВАРИШАК

Акуратні так – в такым порядку выступувати будут од днес на нашій страні нашы великы приятеле ай кумове. Бо Стоваришак є ту ґаздом, а Об'єднаненко Гостьом. Ґазда же Гостьови повинен – як нам хтоси, і слушні, звернул увагу – дати перед, належні вшанувати.

Мы нибы о тым і сами знали, адже не в онім жыєме, лем же... Лем же виділо ся нам што од языковой, а радше звуковой страны порядок Стоваришак і Об'єднаненко пасує ліпше. Шак Стоваришак кінчыт ся так нагло, як бы на ґамбу впал, і нияк для уха на вінчаня наголовка не пасує. Зас Об'єднаненнко – видит ся – якбы плынул достойно в хмарах, якбы летіл, летіл і зыйти на землю не міг. І в наголовку вызерат такій таємничий, якбы недоповіджений, недороблений... Єдным словом – великій. Так ся нам виділо, зато было – як было.

Та мусиме признати што особиста ач формувана суспільством культура а не субьєктивны одчутя повинны мати пріоритет. Єдным словом – вшанувати Гостя. (пт)

Максим і Клим

Максим зберат ся на ярмак. Завистлива жена гварит:

— А не будеш зазерал до шынків, волочыл ся з чуджыма бабами?

— Ід-же-ід, глупа бабо, а ци я пророк?

* * *

Максим з Климом вернули з ярмаку:

— Знаш што Климе, выпьєме си в сіньох, най баба спит спокійні.

І пішол зазрити іщы ґу быдлятам, а Клим кукнул до ізбы.

— Максим, твоя баба з якысым хлопом спит!...

— То певно Онуфрий, не вартат го будити, знаш же він не пье.

* * *

— Буде пяло — гварит Клим — пізрий як выразні видно Кычеру.

— А кєд бы ю видно не было?

— Значыт – пяло бы.

* * *

— Де ідеш, Климе?

— До фраірки.

— А чом тым лямпашом блискаш? Я до свойой без лямпаша ходжу.

— Так єм і думал, кєд єм ю взріл!

МИКОЛАЙ КСЕНЯК

Дуб і Явір

— Дубе, — заскрипіл высокій Явір, — моє око обявило, же ты не Дуб.

— Хто же я подля тебе?

— Ты – моя мутация.

— Яворе, ты можеш мати кільо лем захочеш мутацій, та я єм Дуб і ним остану.

— Ні! — двигат патыку Явір. — Не сперечай ся! Я критичню і аналітично доказал...

— Сусіде, на тій земли проквитал мій дідо і прадідо, ту мам глубоко запущене коріня...

— Цит! Перестан ся уж гадати, бо як ся ішы веце назлошу, та дам тя урядово наказати!

Ой, затята і настирна сила.
Бодай бы тебе файно стисло.

Здеформуваны

Горло смотрит Сокіл на сыночка, котрий кружыт над хмарами.

— Дармо, признати треба: вітцівска кров ся не затаіт, — коштатує Чыжык.

— Так є, — придал ся Віл, — сына ес выховал едностранно, ведь він ся не докаже ани пасти.

— Гмы, літати літат, —завист в Ящуркы выбухла, — та, Соколе, твій молодий не знат рачкувати.

— Так є, — придал ся Віл, — сына ес выховал едностранно, ведь він ся не докаже ани пасти.

— Ес мізерний отец, птаху, і ес ся допустил великой хыбы, — з травы сверцыт Коник, — бо-с занедбал сынове музычне выховання.

— Ги-ги, уж тепер признаш, Соколе, же ес учытель фушер, — вказал зубы Осел, — же ты сына на свое копыто припасувал і ес го зделформувал?

Сокола не уч літати.
Ани нса брехати.

Послухайте вшыткы люде
пемківского роду —
хто в тым краю рідным, бідным
каламутит воду.
Послухайте, може ся вам
придаст тото в біді,
може навчым шанувати
братів і сусідів.

(Амроз)

Місце для рефлексий

Зас мі заперли гамбу на єден нумер. І то в такым чудесным часі, коли ся пожеланя сьвяточны і новорічны складат. Не дали! Они Амроза мают в рици! Они ся ним пем выслугуют кед треба дакому добрі приповісти.

Та тото тым – я не памятливий. Мам онеска голос, та – хоц уж по коляді і по шедраках – повінчую. Адже ішы того рока дост-напредост. Ішы вшытко годно ся сполнити. І несполнити!

Товды вінчую Вам-нам – най же ся докаже до кінце тот Новий 2002-ий. Найголовнійше – жебы сме ся не саврили, жебы сме єдно другому на пакіст не робили, жебы сме на ся публичні і непублични не плювали, жебы сме єдно другому колоч під ногы не клали. Жебы сме жыли як в небі Ангели... Але што я товды мал буду до роботы?! (пт)

W NUMERZE:

str. 2 – prezentacja numeru – wycinki z artykułów zamieszczonych w numerze.
str. 3 – *Nowiny – nie nowiny, nie tylko z Łemkowyny* – aktualności z życia łemkowskiego i rusińskiego kręgu kulturowego;
str. 4 – *Z prasy: z komentarzem i bez* – wycinki z prasy polskiej, ukraińskiej i rusińskiej, komentarze;
str. 6 – *Seman Madzelan* (Petro Trochanowski) – słowo o łemkowskim pisarzu, poecie-diesznarzu, reportażyście z okazji 80. rocznicy urodzin;
str. 7 – *Wasyl Soczka-Borzawyn* (pt) – notka o rusińskim poecie, prozaiku, publicyście, historyku literatury z okazji 80. rocznicy urodzin;
str. 8 – *Kult i ikonografia św. Dymitra z Salonik na Łemkowszczyźnie* (Helena Duć-Fajfer) - kontynuacja;
str. 10 – *„Gracie muzykanci..."* (Iwan Dziadyk) – relacja z uroczystości 10-lecia Zespołu Pieśni i Tańca „Kyczera";
str. 11 – *Bardzo cenna wystawa, bardzo cenny katalog* (pt) – o wystawie ksiąg liturgicznych w Diecezjalnym Ośrodku Kultury Prawosł. „Eipis" w Gorlicach ;
str. 12 – *Zbierają się Łemkowie* (Petro Kohut) – relacja z Wszechukraińskiego Zjazdu Łemków we Lwowie;
– *W Jugosławii i Słowacji powołano młodzieżowe rusińskie organizacje* (Uiko Munianka);
str. 13 *Gdzie czytają „Besidę"* (Mytro Rusynko, P. Trochanowski) – graficzne przedstawienie z komentarzem;
str. 14 – *Gorzow po raz dziewiąty* (Petro Trochanowski) – relacja z IX Spotkań z Kulturą Łemkowską;
str. 15 – III Spotkanie z Kolędą i Muzyką Cerkiewną (Iwan Dziadyk) – relacja z Legnicy;
str. 16 – *Drogi Panie, Wielce Szanowny Panie Premierze* (Mykoła Horbal) – pisma;
– *Drogi Panie Horbal!* (Petro Trochanowski-Munianka) – odpowiedź na pisma powyżej;
str. 17 – *6 Światowy Kongres Rusinow* (Paweł Robert Magocsi) – wystąpienie na Kongresie;
str. 20 – *Bycza pokuta* (Seman Madzelan) – proza;
str. 21 – *Co nieco z naszej historii* (Wasyl Soczka-Borzawyn) – wiersz;
str. 22 – *„Z wydawniczej półki": Rozsiedlenie ludności w ramach akcji „Wisła"* (Jerzy Żurko), *Oberehy Beskydiw* (Kateryna Rusyn), *Dohasajucza watra* (Teodor Kuziak), *Utciuznyna* (Ihor Kercza), *Iłko Sova z Bajusova* (Fedir Vico) – omówienie nowych wydań;
str. 24-25 – Listy
str. 26-27 – satyra, myśli, rozrywka

– na pierwszej stronie okładki: *Przychodzi wiosna* – foto: Piotr Basałyga.
– na ostatniej stronie okładki: *Cerkiew Św. Michała w Polanach k/Grybowa* – foto: Szymon Barna.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

„B E S I D A" - dwumiesięcznik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków • Redaguje zespół: Helena Duć-Fajfer, Andrzej Kopocza, Piotr Trochanowski (redaktor odpowiedzialny) • Adres redakcji: 33-380 Krynica, skr. pocztowa 123 • Kolportaż: Dymitr Rusynko - Zarząd Główny Stowarzyszenia Łemków, 59-204 Legnica 6, ul. Zofii Kossak 6 - na ten adres należy składać zamówienia na prenumeratę • cena pojedynczego egzemplarza - 3 zł,- plus opłata za przesyłkę. Przedpłata na prenumeratę roczną, z kosztami przesyłki - 28,20 zł.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania materiałów. Poglądy redakcji nie zawsze są zbieżne z poglądami autorów artykułów.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Numer dotowany przez MKiDN

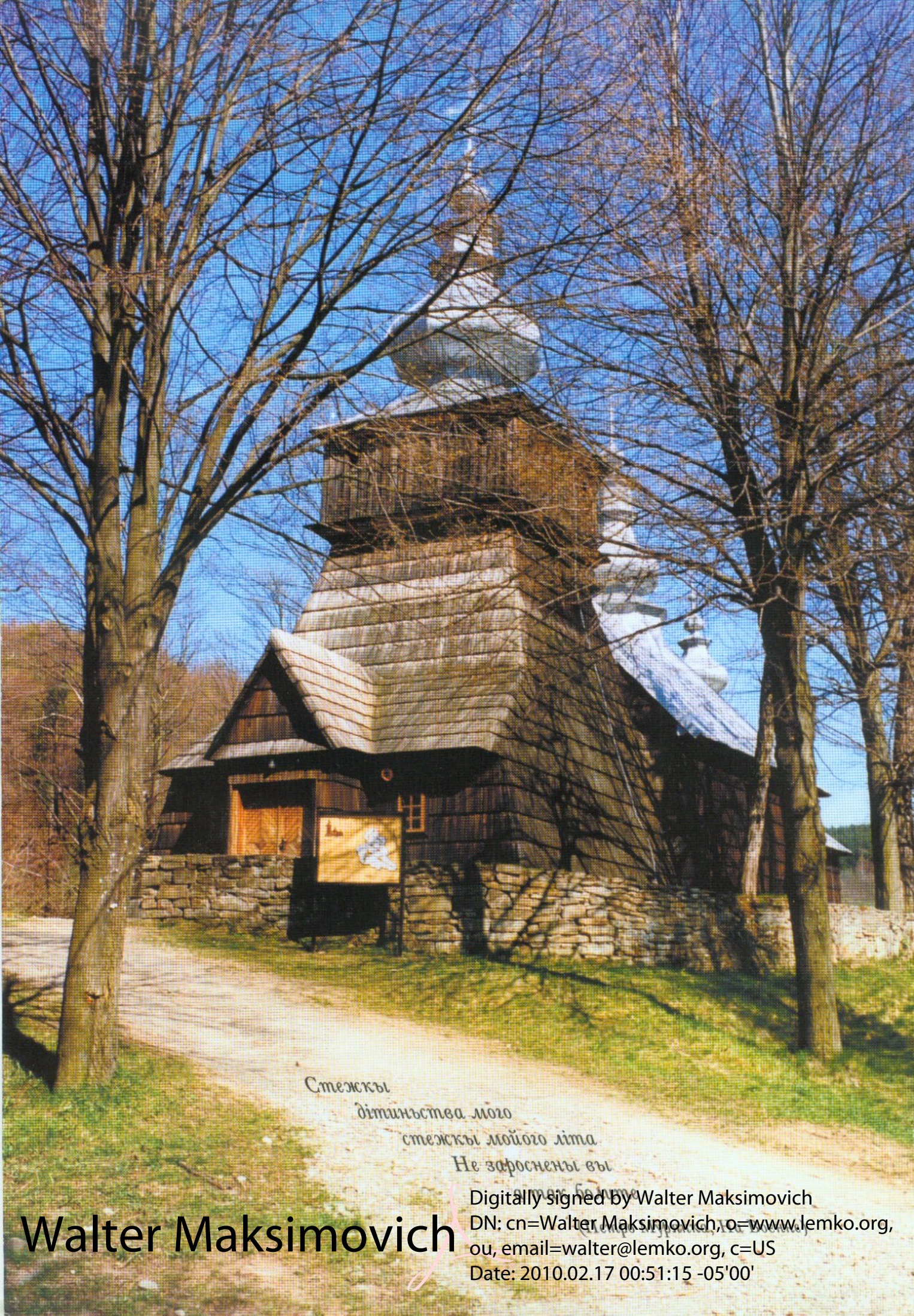

Walter Maksimovich

Digitally signed by Walter Maksimovich
DN: cn=Walter Maksimovich, o=www.lemko.org, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2010.02.17 00:51:15 -05'00'